

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
ENGELLİ BİREYLERİN TOPLUMSAL HAYATA KATILIMLARININ GÜÇLENDİRİLMESİ, KARŞILAŞTIKLARI
SORUNLARIN TESPİT EDİLMESİ VE BU SORUNLARA KALICI ÇÖZÜMLER ÜRETİLMESİ AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/434, 2104, 2716, 2717, 2718, 2719)
TUTANAK DERGİSİ

30'uncu Toplantı
8 Ocak 2026 Perşembe

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muharrem Kasapoğlu'nun, bugünkü toplantının Komisyonun son resmî toplantısı olduğuna, Komisyonun bugüne kadar yaptığı çalışmalara, planlanıp gerçekleştirilemeyen çalışma ziyaretlerine, Komisyon üyelerine, tüm uzmanlara ve katkı veren herkese teşekkür ettiğine ve bundan sonraki sürece ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Mehmet Muharrem Kasapoğlu'nun, Engelli Hakları ve Adalet Topluluğu Derneği temsilcilerinin yaptıkları açıklamalarında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

III.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A) Görüşmeler

1.- Komisyon üyelerinin Komisyonun çalışmalarına ilişkin genel değerlendirmeleri hakkında görüşme

IV.- AÇIKLAMALAR

1.- Engelli Hakları ve Adalet Topluluğu Derneği Genel Başkanı Sinan Arı'nın, 15 Ocak 2025'te yürürlüğe giren kanunda yapılan değişiklik nedeniyle engellilerin yaşadığı mağduriyetlere ilişkin açıklaması

2.- Engelli Hakları ve Adalet Topluluğu Derneği Denetim Kurulu Başkanı Gürhan Dönmez'in, 15 Ocak 2025'te yürürlüğe giren kanun nedeniyle emeklilik hakkını kaybedişine ilişkin açıklaması

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
ENGELLİ BİREYLERİN TOPLUMSAL HAYATA KATILIMLARININ GÜÇLENDİRİLMESİ, KARŞILAŞTIKLARI
SORUNLARIN TESPİT EDİLMESİ VE BU SORUNLARA KALICI ÇÖZÜMLER ÜRETİLMESİ AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/434, 2104, 2716, 2717, 2718, 2719)

----0----
30'uncu Toplantı
8 Ocak 2026 Perşembe
-----0-----

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Engelli Bireylerin Toplumsal Hayata Katılımlarının Güçlendirilmesi, Karşılaştıkları Sorunların Tespit Edilmesi ve Bu Sorunlara Kalıcı Çözümler Üretilmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 15.11'de açıldı.

Komisyon Başkanı Mehmet Muharrem Kasapoğlu,

Bugünkü toplantının Komisyonun son resmî toplantısı olduğuna, Komisyonun bugüne kadar yaptığı çalışmalara, planlanıp gerçekleştirilemeyen çalışma ziyaretlerine, Komisyon üyelerine, tüm uzmanlara ve katkı veren herkese teşekkür ettiğine ve bundan sonraki süreç,

Engelli Hakları ve Adalet Topluluğu Derneği temsilcilerinin yaptıkları açıklamalarında geçen bazı ifadelerine, ilişkin açıklama yaptı.

Komisyon üyelerinin Komisyonun çalışmalarına ilişkin genel değerlendirmeleri hakkında görüşme yapıldı.

Engelli Hakları ve Adalet Topluluğu Derneği Genel Başkanı Sinan Arı, 15 Ocak 2025'te yürürlüğe giren kanunda yapılan değişiklik nedeniyle engellilerin yaşadığı mağduriyetlere,

Engelli Hakları ve Adalet Topluluğu Derneği Denetim Kurulu Başkanı Gürhan Dönmez, 15 Ocak 2025'te yürürlüğe giren kanun nedeniyle emeklilik hakkını kaybedişine, ilişkin açıklama yaptı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, saat 16.44'te toplantıya son verildi.

8 Ocak 2026 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 15.11

BAŞKAN: Mehmet Muharrem KASAPOĞLU (İzmir)

BAŞKAN VEKİLİ: Jülide SARİEROĞLU (Ankara)

SÖZCÜ: Fatma ÖNCÜ (Erzurum)

KÂTİP: Fevzi ZİRHİOĞLU (Bursa)

----- 0 -----

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muharrem Kasapoğlu'nun, bugünkü toplantının Komisyonun son resmî toplantısı olduğuna, Komisyonun bugüne kadar yaptığı çalışmalara, planlanıp gerçekleştirilemeyen çalışma ziyaretlerine, Komisyon üyelerine, tüm uzmanlara ve katkı veren herkese teşekkür ettiğine ve bundan sonraki sürece ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Çok kıymetli Komisyon üyelerimiz, çok değerli milletvekillerimiz; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Tabii, bugün 30'uncu Toplantımızı gerçekleştiriyoruz; hakikaten dolu dolu 30 toplantı. Bugünkü toplantımızı Komisyonumuza emek veren, özveriyle çalışan değerli üyelerimizle istişare gündemiyle gerçekleştiriyoruz.

Tabii, yoğun bir takvim geride kaldı ama bu demek değildir ki bundan sonra daha az yoğun olacağız, yine hep birlikte çalışacağız, işimiz bu, sorumluluğumuz bu ve ben açıkçası burada bulunan üye arkadaşlarımızda bu sorumluluğu, bu heyecanı görmekten ayrı bir mutluluk duydum. İnaniyorum ki temsil ettiğimiz kitlenin, o kitlenin beklentilerinin hepimiz farkındayız, kamuoyunun buradaki faaliyetleri yakinen takip ettiğinin bilincindeyiz ve bu bilinçle nasıl bugüne kadar çalıştıysak bundan sonra da -belki bugün resmî olarak bu masa etrafında son toplantımızı gerçekleştiriyoruz ama- bu birlikteliği devam ettireceğiz. Çünkü amacımız çözüm odaklı yaklaşımı artırarak var olan süreçleri daha ileri noktaya taşımak, bu standartları yükseltmek ve milletimize bu noktada hizmetimizi ifa etmek.

Kısaca bazı istatistikleri paylaşacağım. Biliyorsunuz, 3 Temmuz 2025'te çalışmalara başladık ve bugün de 8 Ocak 2026. Tabii, Komisyonumuz 22 üyeyle kuruldu, aktif 20 üyeyle çalışmalarımız yürüdü. Bu süreçte Komisyon toplantılarımıza yoğun bir şekilde katılan üyelerimiz başta olmak üzere tüm üyelerimize teşekkür ediyorum.

Tabii, 2'si Türkiye Büyük Millet Meclisi yasama uzmanı olmak üzere farklı kurumlardan toplam 25 uzmanla çalıştık, çalışıyoruz ve tüm uzman arkadaşlarımıza bu vesileyle gayretleri için teşekkür ediyorum.

Tabii, 30 Komisyon toplantısı, saatlerce toplantı ve bu toplantılar, öncelikli olarak dinleme esaslı, dikkat esaslı, not alarak ve belki aynı başlıkları farklı pencerelerden yeniden görerek, sürekli sağlama yaparak hakikaten yoğun mesai harcadığımız toplantılar. Onlarca kurum, kuruluş, federasyon, konfederasyon, akademisyen, uzman, saha temsilcisi, her biri burada misafirimiz oldu ve şu an itibarıyla 800 sayfaya yakın tutanak, sunum ve görüş kayıtlara geçti.

Biliyorsunuz Komisyonumuz tatil öncesi dönemde kuruldu ama biz tatilde üyelerimizle birlikte mesaiye devam ettik ve 17 Temmuz, 10 Eylül, 17 Eylül tarihlerinde 3 adet odak grup toplantısı ve bire bir görüşmeler, ziyaretler bu süreçte devam etti. Bu odak grup toplantılarının birinde Türkiye Otizm Meclisiyle yaklaşık yedi sekiz saat süren bir toplantı yaptık ve diğerinde protez, ortez, fizyoterapi, dil ve konuşma terapisi gibi konuları masaya yatırdık ve diğerinde ise sivil toplum kuruluşlarıyla bir araya geldik. Sahanın temsilcileriyle, derneklerle, meslek örgütleriyle ayrıntılı değerlendirmeler yaptık. Hep şunu ifade ettik hep birlikte: Bu Komisyon sadece Ankara'da, Mecliste toplantı yapan bir yapı değildir ve bu çerçevede de istedik ki araştırma komisyonu mantığına yeni bir bakış açısı, yeni bir yaklaşım getirelim, vatandaşımızın fikrini, yerelin düşüncesini komisyon çalışmalarının içine direkt olarak dâhil edelim. İşte, burada gururla ifade ediyorum; hep birlikte doğrudan demokrasinin en güzel örneklerinden birini de ispat ettik, gerçekleştirdik. Gerektiğinde sahaya indik, yerinde gördük, yerinde dinledik ve bu çerçevede de 7 ayrı çalışma ziyareti, istişare toplantısı gerçekleştirdik:

31 Ekimde, biliyorsunuz, Trabzon'da 8 ilimizle birlikte bölgesel istişare toplantımızı yaptık; Valilik, Büyükşehir, sağlık ve eğitim kurumları incelemeleri, ziyaretleri, yerel projelerin yerinde görülmesi başlıkları...

Yine, 14 Kasım'da Kahramanmaraş'ta deprem bölgesinin tümünü kapsayan bir istişare toplantısı ve bununla birlikte Gaziantep'teki 2 uygulama merkezini, bu anlamda örnek çalışmayı yerinde gördük.

30 Kasım-1 Aralık tarihlerinde Manisa ve İzmir'deydik ve 8 ilimizle Ege Bölgesi istişare toplantısını gerçekleştirdik. Yine, Manisa'da engelli bireylerimiz ve aileleriyle gerçekleşen kampın misafiri olduk. Eğitim, belediye hizmetleri, sosyal yaşam ve spor başlıklarını bizzat yerinde takip ettik.

17 Aralıkta Ankara'da Saray Engelsiz Yaşam ve Bakım Rehabilitasyon Merkezinde hep birlikte incelemelerde bulunduk.

27 Aralıkta İstanbul, Kocaeli hattında sahadaydık. İstanbul'da istişare toplantımızı gerçekleştirdik. Okul, hastane, üretim merkezleri, erişilebilir yaşam merkezleri gibi farklı alanlarda incelemeler yaptık. Ayrıca, bölge istişaremizi Kocaeli'nde 8 ili kapsayacak şekilde genişlettik.

29 Aralıkta Erzurum'daydık, Belediyenin engelli koordinasyon merkezi başta olmak üzere bakım rehabilitasyon merkezlerini yerinde inceledik ve Doğu Anadolu Bölgesi istişare toplantımızı hem de yılın en soğuk günlerinden birinde 7 ili kapsayacak şekilde dolu dolu gerçekleştirdik.

5 Ocak 2026'da yılın başlangıcını Antalya'da yaptık. Hem bu çerçevede Belediye rehabilitasyon çalışmaları, kurs merkezleri, otizm gençlik merkezi gibi farklı uygulamaları yerinde incelerken bölgesel istişaremizi ise 5 ili kapsayacak şekilde yine verimli bir toplantıyla gerçekleştirdik.

Tabii, önümüzdeki süreçte gerekli birkaç bölge toplantımız daha var planlamada ancak tali ve teknik konular nedeniyle onu nasıl yapacağımızı Meclis Başkanımızla görüştüğümüzden sonra karara bağlayacağız ve inanıyorum ki hiçbir eksik kalmadan 81 ilimizi kapsayacak dinleme, değerlendirme, istişare çalışmalarımızı bu süreçlerle birlikte kayda alacağız ve tutanaklaştıracacağız.

Tabii, bu bölgesel toplantılarda 900'e yakın sivil toplum kuruluşu ve kamu kurumu bizimle birlikte oldu. Ziyaretlerimizde şunu gördük: Elbette birtakım sorunlar var, ihtiyaçlar var, talepler var ve genelde sorun başlıkları ülke genelinde benzerlik ortaya koyuyor ve tabii ki her ilin kapasitesi, kurumlar arası eşgüdüm ve hizmete erişim pratiklerinde birtakım farklılıklar var. Tabii, engellilik konusunda yerel yönetimin, yerelin rolü çok ama çok kritik. İl ve ilçeler bu konuda ne yapıyor, erişilebilirlikte hangi gayreti gösteriyorlar, zayıf tarafları neler? Bunu net bir şekilde görüyoruz. İşte, raporun kalıcı değerini de ne yapacağız, burada hep birlikte göreceğiz. İnşallah, iyi örnekleri çoğaltan, aksaklıkları, eksiklikleri, tıkanıklıkları çözecek bir yol haritasını hep birlikte kaleme alacağız.

Tabii, değerli milletvekilleri, çalışmalarımız sadece toplantılardan ve saha ziyaretlerinden ibaret değildi ve özellikle kurumsal veri ve görüş alma noktasında da sistematik bir çalışma yürütüyoruz. İlgili kurumlara toplam 1.270'ten fazla, 1.276 adet bilgi belge talebi içerikli resmî yazı gönderdik, gelen cevapları takip ettik, takip ediyoruz. Ek yazışmalarla ne yapacağız, süreci devam ettireceğiz. Bu kapsamda tüm milletvekillerimize de yazı yazdık, dedik ki: Elbette Komisyonumuzun üyeleri bu süreci bizzat yönetiyor ama tüm Parlamento bu sürece dâhil olsun, fikri olan, önerisi olan, tespiti olan bizimle paylaşsın ve bu süreçlerde milletvekillerimizi de bu süreçlere dâhil etmek bizler için de önemliydi. Bunlarla birlikte, 81 il Valiliğine 4 ayrı içerikte yazılar gönderdik. Engellilik verileri ve hizmetler, otizm planı izleme değerlendirme süreçleri, erişilebilirlik izleme denetleme komisyonları ve bu anlamda tüm erişilebilirlik standartlarını sahadan bizzat verilerle takip edeceğiz. 208 üniversiteye yazı gönderdik, 63 spor federasyonundan bilgi talep ettik. Büyükşehir ve ilçe belediyelerini kapsayan geniş bir yerel yönetim ağıyla yazıştık. Yerel yönetimlerin çalışmalarının bizzat takipçisi olmaya devam edeceğiz. Kanaat, iyi niyet, temenniyle değil, veriyle ve reel durumla konuşan bir raporu hedefliyoruz. Sahadan gelen talep ile kurumlardan gelen yanıtı, mevzuatın içeriği ile hayatın gerçekliğini aynı fotoğrafta ortaya koyma düşüncemiz var. Elbette toplantı takvimimiz boyunca gündeme aldığımız başlıklara tek tek bakacağız. Hangi başlıklarda güçlü bir fotoğraf var, hangi başlıklarda daha net bir yaklaşıma, öneriye ihtiyacımız var, hangi alanlarda mevzuat, hangi alanlarda uygulama, hangi alanlarda eş güdüm sorunu var? Bunları açık açık konuşmaya devam edeceğiz.

Özet olarak, bu Komisyon engeli bireyin üzerinden konuşmadı, sistemin, hizmetin, uygulamanın üzerinden konuştu. "Niyet var mı?" diye sormadı, "Sonuç nedir?" diye sordu. Erişilebilirliği konuştu, eğitimi konuştu, sağlığı konuştu, istihdamı konuştu, sporu konuştu, dil ve konuşma güçlüğüne konuştu, yerel yönetimleri konuştu, muhtarları konuştu, afet yönetimini konuştu, ulaşımı, dijital erişimi, sosyal destekleri konuştu ve her başlıkta aynı noktaya geldi. Bazen çok güçlü bir mevzuat, bazen eksik bir uygulama ve çoğu yerde yerel ve merkez arasındaki hassasiyet farkı ve bu noktada elbette iyi uygulama örnekleri ciddi anlamda olmasına rağmen bu çerçevede sürdürülebilirlik noktasındaki standartları daha ciddi boyutlara taşıma gereksinimimiz söz konusu. Bu noktada toplum olarak engellilik konusuna duyarlı bir toplumuz ama bu bilinci güçlendirmemiz gerektiğinin de tekrar farkına vardık. Bu noktada inşallah, Komisyon olarak raporumuzda tüm başlıklara ayrıntılı bir şekilde yer vereceğiz.

Tabii, Komisyonumuzun bu resmî toplantı süreci, biliyorsunuz, 11 Ocakta tamamlanacak ama az önce de söyledim, bizim sorumluluğumuz bitmeyecek. Bizler gerek bu Komisyonun üyeleri olarak, gerek Parlatmentonun mensupları olarak ve gerekse bu ülkenin vatandaşları olarak bu konudaki hassasiyetimizi, bu konudaki takibimizi, sorumluluğumuzu hep birlikte omuzlarımızda hissedeceğiz ve bunun gereğini de hep birlikte gerçekleştireceğiz. Tabii ki bu süreç ve bu sürecin bundan sonra nasıl yürüyeceğine dair de sizlerle birlikte bu istişari çalışmalarımızla ve bu anlamdaki ortak akılı harekete geçiren, bu süreci yürüten bu mantığımızla yola devam edeceğiz. Tabii ki bir portal çalışmamız var Parlatmentomuz çatısında, vatandaşlarımız bize bu portalden fikirlerini, düşüncelerini ve bu çerçevedeki çözüm önerilerini iletmeye devam edecekler. Bahsetmiş olduğum gibi, gerektiğinde bu çatı altında, gerektiğinde alanda bir araya geleceğiz. Özellikle Ankara odaklı planladığımız çalışmaları gerçekleştirmemiz her açıdan pratik. Bu Ankara'daki çalışmalarımıza inşallah önümüzdeki süreçte hız vereceğiz. Bazı çalışmalar için resmiyete gerek olmadığını düşünüyorum. O yüzden yeter ki biz bu birlikteliği devam ettirelim, bu sinerjiyi koruyarak, güçlendirerek devam ettirelim. Hem vatandaşlarımızın bu süreçteki beklentilerini ve inşallah bu anlamda ülkemizin bu çerçevede sunduğu hizmetlerin standartlarını yükseltme adına umut dolu olduğumuzu, gayret ve inanç dolu olduğumuzu özellikle ifade etmek istiyorum. İnşallah, bu özverili çalışmaları güzel sonuçlarla ve özgün bir raporla da hep birlikte taçlandırmayı temenni ediyorum. Tabii, bahsetmiş olduğum gibi, özellikle planladığımız iller, eksik kalan bölgeler ve bu çerçevede İstanbul başta olmak üzere İç Anadolu, Trakya ve Doğu Anadolu'nun gitmediğimiz, görüşmediğimiz illeriyle birlikte buluşmayı nasıl planlıyorsunuz, onu Başkanımızla istişare edeceğiz. Teknik bir formül bulunması hâlinde o süreci yöneteceğiz. Onun haricinde de gerek bireysel görüşmelerimiz gerek grup hâlindeki görüşmelerimiz ihtiyaç duyulduğunda ne yapacak, devam edecek. Ben, bugünkü toplantıyı özellikle sizlerin bu noktadaki düşüncelerini, fikirlerini değerlendirmeye mahsus kılmak istedim. O yüzden, tekrar tüm kıymetli üyelerimize, Başkan Vekilimize, değerli sözcümüze ve tüm üyelerimize gönülden teşekkür ediyorum. İnşallah, bu süreçleri vatandaşlarımızın beklediği çerçevede, en güzel şekilde tamamlamayı Rabb'im nasip etsin.

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Başkanım, bizim söyleyeceğimiz her şeyi söylediniz.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Şimdi, şöyle: Bu özellikle planlayıp yapamadıklarımızı nasıl yaparız, onu Başkanla ben biraz sonra konuşacağım. Onun haricinde, Başkanımızdan randevu talep edeceğim Komisyon adına. Tekrar bir görüşme heyet olarak, Meclisle ilgili...

Kayıt almaya gerek yok bence bundan sonra yani alabilirsiniz de sorun yok, videoya gerek yok, tutanaklara girebilir, tutanaklara girsin.

Burada şöyle bir şey var: Yani bazen bu mevzuatlar çok sınırlayıcı olabiliyor, bazen bürokrasi bu noktada yol açıcı olmuyor, onları Başkanımızla istişare edelim çünkü burada bizim amacımız vatandaşlarımızın tamamıyla... Yani kimse "Biz bu Komisyona ulaşamadık." dememeli, bizim amacımız bu. O yüzden yoğun bir gayretin içine girdik. Burada duymadığımız, bilmediğimiz, eksik bıraktığımız bir şey de olmasın istedik.

Şimdi, bundan sonraki süreçlerde yine tabii, resmî bir gereksinim olmaksızın gönüllü katılım esas olacak ama tüm üyelerimize her zamanki gibi kapımız açık, katılıma bu anlamda ihtiyacımız da var, katkıya. Hem dinleme hem rapordaki gelişmeleri bizzat hep birlikte katkı koyarak takip etme ve hem de sonuç odaklı... Örneğin, bu 27 yaşla ilgili konu en sıcak konulardan biri, öncelikle onu takip edeceğiz. Buna benzer çözüm bekleyen, aciliyet ihtiva eden konuları da hem ilgili kurumlarla, gerektiğinde bakanlarımızla, gerektiğinde diğer kurumlarla görüşmeye, bu süreçlerle ilgili çabalara devam edeceğiz. Bu çabalar belki bundan sonra daha çok mutfak çalışması odaklı devam edecek ama biliyorum ki buradaki her bir üyemiz bu konudaki heyecanını daha güçlü bir şekilde bugünlere taşıdı, bu devam da edecek. Özellikle Ankara, Meclisin ev sahibi. O yüzden Ankara'yla ilgili hem OSB, İvedik ya da...

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Haber bekliyorlar sizden.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Evet, oraya hep birlikte gideceğiz. Hem ilçelerdeki tesisler -birtakım çalışmalar-hem fizik tedavi hastaneleri, onlar da bizi bekliyor. Bunlarla birlikte...

III.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A) Görüşmeler

1.- Komisyon üyelerinin Komisyonun çalışmalarına ilişkin genel değerlendirmeleri hakkında görüşme ¹

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Evet, siz buyurun.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) - Evet, bir kere hakikaten çok teşekkür ediyorum Sayın Bakanım. Ben, ilk defa araştırma komisyonunda görev aldım; arkadaşlar tecrübeliler, en tecrübesiz bendim herhâlde.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Yok, ben de ilk kez yer aldım.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) - Dolayısıyla gerçekten umuyorum bütün komisyonlar bu özveriyle çalışıyordur. Herkes elinden geldiğince ki bütçe döneminde bile hepimiz çok yoğun olmamıza rağmen asgari özen gözeterek burada olduk.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Sağ olun.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) - Ben, kendim engelli olarak bir kere çok teşekkür ediyorum arkadaşlarıma bu konuyla bu kadar ilgilenmelerine ama çok şey öğrendim Komisyon aracılığıyla kendi alanım olmasına rağmen, o kadar çok şey öğrendiğime inanıyorum ve hâlâ daha çok şey öğreneceğimiz konular da var, birçok konuda da politika anlamında dönüşümler gerçekleştirmişiz. Bizim en büyük sıkıntımız, kamu kurumlarının uygulamadaki, belki süreçteki bazı bilgisizlikleri, eksiklikleri olabilir ama politika anlamda çok çok dönüşümü gerçekleştirmişiz. Buraya gelen birçok engelli arkadaşım sonradan beni de ziyarete geldiler, onlar da bu süreçteki yapılanlardan dolayı hepimize ayrıca teşekkür ediyorlar, hem yirmi üç yıl süresi içerisindeki yapılanlar hem de Komisyonun çok hassasiyetle bu konuyu incelemesinden dolayı. Benim temennim, umuyorum bir alt komisyon olarak oluşur çünkü oluşması gerekiyor. Dünya nüfusu 1,5 milyar engelli nüfusa sahip, her ülkede de her süreçte engelliler artıyor. Bu kadar çok önemli bir konu da sadece araştırma komisyonunda kalmamalı, Meclis çatısı altında bir komisyon oluşmalı diye inanıyorum. Eminim, gayretimiz ve çalışmalarımızda da bunu gerçekleştireceğiz.

Sadece bir konuyu yapabilir miyiz diye düşünüyorum çünkü sahadaki sorunların başlık adını da zaten tespit ettik ve bunların birçoğunun kanuna gerek kalmadan dönüşebileceği konular var. İşte, yerel yönetimlerin sorumluluğundan bazı bakanlıkların taşradaki uygulamalarına kadar, ulaşımındaki aldığımız işte erişim zorunluluğunun bir an önce gerçekleştirilmesine kadar, mimari konuda denetim mekanizmalarına kadar, eğitimdeki ailenin donatılması, eğitilmesi, çocukların meslek edinme konusundaki farklı eğitim alanlarına kadar birçoğunun görüşmelerle gerçekleşeceğine inanıyorum ben. Bu aşamada bir şey yapabilir miyiz? Yani bakanlıklarla bire bir "Ya, işte, biz bu alanda şu konuyu kesin olarak tespit ettik." Örneğin, ben hâlâ RAM'ların okul olması gerektiğine inanıyorum. Yani sadece işte, aylık sekiz saat rehabilitasyon merkezi statüsünde değil de belirli bir eğitim modeliyle okullara dönüştürülmesi taraftarıyım. Ha, bunlar özel olur, desteklenmesi olur ya da kamu olur. Hani, bunun dönüştürülebilmesini engellinin hem sosyalleşmesi açısından hem de ailenin bağımsız bir alana geçebilmesi açısından çok değerli buluyorum çünkü engelli aileyle birlikte hareket ettiği zaman ailedeki etki çarpanı dört yani baba, anne ve diğer çocuğu da etkilediği için bu okullar yani bu RAM'lar çocukların sosyal zaman yönetimini sağladıkları zaman diğerleri kendilerine vakit bulabiliyorlar; diğer çocukla ilgilenebiliyorlar, özel işlerini halledebiliyorlar. Dolayısıyla buraların dönüştürülmesini beraber, birlikte -bunun gibi işte, çalışmadaki sorunlar, sağlıktaki sorunlar- yani harekete geçirebilirsek birçok şeyi başardığımızı inanıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Zaten bazı konularda harekete geçildiğini görüyoruz.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) - Evet, evet.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Dünkü sunumlarda, özellikle bazı çalışmaların başladığına şahit olduk.

1. Komisyonun 31/10/2025 tarihli Trabzon, 14/11/2025 tarihli Kahramanmaraş, 30/11/2025 tarihli Manisa, 1/12/2025 tarihli İzmir, 26/12/2025 tarihli İstanbul, 27/12/2025 tarihli İstanbul ve Kocaeli, 29/12/2025 tarihli Erzurum, 5/1/2026 tarihli Antalya, 11/1/2026 tarihli Kayseri, 9/2/2026 tarihli Diyarbakır ve 23/2/2026 tarihli Edirne çalışma ziyareti toplantı tutanakları bu tutanağa eklidir.

Yine, otizmle ilgili birtakım Sağlık Bakanlığı odaklı çalışmaların başladığını da gördük. İnşallah, bu harekete geçirme süreci başladı, bunun devam edeceğine ben inanıyorum.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) - İnşallah.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Biz teşekkür ediyoruz.

Evet, söz alacak olan varsa... Yoksa kapatacağız, simitler de geldi.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Simit yiyecek kadar vaktimiz olsun.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Buyurun.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Ben de Sayın Başkanım, sizin şahsınızda tüm milletvekillerimize, uzmanlarımıza, servisimizi yapan arkadaşlara, herkese ayrı ayrı teşekkür ediyorum; bu tür çalışmalar ekip çalışması çünkü. Seyahatlere de olabildiğince katıldım, katılmadığım bir iki seyahat de oldu. Oralarda da insan yol arkadaşlığında tanıyor birbirini daha çok, o anlamda da verimli ve keyifli geçti.

Ben, bundan sonraki usulle ilgili hem kendi merakımı da gidermek adına birkaç bir şey sormak isterim. Bunun tabii bir usulü var raporun, bir çerçevesi var, tanımla başlayan ve tematik olarak alanlarla ilgili sorun başlıklarını ortaya koyan ve akabinde raporun sonunda çözüm önerilerini koyacağımız kısım. Tabii, taslak çıktıktan sonra parti gruplarına gönderilecek ve şerh yazmak isteyenler şerh yazacak gibi. Burada, acaba biz de hani daha önce, başladığımızda, Komisyona rapor demeyeyim ona da bir ön bilgi notu göndermiştik. Aslında, kendi hafızamızda kalanlarla ilgili kişisel bir katkıda bulunsak mı? Ya da bulunmak isteyenler bulunabilir mi anlamında...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Mutlaka, bu katkıyı biz hem Komisyon üyelerimizden hem de tüm kurum, kuruluşlardan bekliyoruz.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Bu hani...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Ama sizin katkınız tabii ki burada çok daha kıymetli Komisyon üyesi olarak çünkü bu süreci spesifik olarak...

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Bunu yazılı olarak gönderelim derim ben, hani, bunu burada müzakereye açmak yerine.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Tabii.

Yok, gerektiğinde müzakere de ederiz ama yazılı gelmesi öncelik olmalı.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Tabii, yani rapora dercedilmesi açısından kolay olur ama temelde şu başlıklar önüne çıktı bu süreç içinde, alanı da hani çok eski bildiğimi düşünerek söylüyorum: Bir defa, bu artan yaşam ömrüyle beraber bizim "engellilik" tanımını bir güncellemeye ihtiyacımız var. Yani yaş ve süreğen hastalıklar ne kadar engelliliğe girecek? Hatta bir kurum geldi buraya -hangi kurum hatırlamıyorum Türk Hava Yolları mı, öyle bir kurum olabilir- dediler ki: "Biz, refakate muhtaçları bir çerçeveye alıyoruz, engelliler onun içinde bir grup." Yani hamilenin de refakate ihtiyacı var, 12 yaş altı çocuğun da refakat ihtiyacı var ya da yaşlının da refakate ihtiyacı var ama engellilik için de ayrı bir grup; böyle bir tanıma, böyle bir çerçeveye muhakkak ihtiyaç var. Yani refakatçiye ihtiyaç duyan özel gereksinimli birey olmak başka bir şey, engelli olmak başka bir şey. Bu çok karışmış, uygulamalardaki karışıklık da bence buradan kaynaklanıyor Sayın Başkanım. Yani 80 yaşında, süreğen hastalığı olan birinin refakate ve özel ilgi ihtiyacı olmasıyla işte, doğuştan engelli ya da kazaen engelli olmuş birinin hayat boyu süreceği özel gereksinim başka şeyler, başka gerekçeler ve kurumların da kafası bence bundan karışık, rapordaki karışıklık bence bundan çıkıyor. Bunların yeniden... Hani, belki uzun vadeli bir şey söylediğim çünkü işin bütün perspektifini değiştirmiş olacağız bu tanımı yaparak, Aile Bakanlığında, Sağlık Bakanlığında, Sosyal Güvenlikteki tüm çerçeveyi değiştirme iddiasıdır bu. Bu, uzun vadeli bir şey ama buna ihtiyaç var. Yani iyi bir şey, kalıcı bir şey olacaksa bence bu olmalı. Beraberinde, tabii, gördüğümüz, tanık olduğumuz koordinasyonsuzluktan ya da uygulama eksikliğinden kaynaklanan sorunlar ayrı sorunlar ama mevzuat eksikliğinden kaynaklanan sorunlar başka bir sorun. Yani bu konu bugüne kadar gündeme gelmemiş, mevzuatı da yok, belki mevzuata ihtiyaç olacak. Onun için, her bir kalemde bence farklı çerçeveler, farklı perspektiflerle bir rapor beklentisi var. Şunu söyleyeyim: Mevzuat gerektirmeyen uygulamalar bakanlıkların koordinasyonu aslında çözülebilir yani sahada gördük bunu, buraya gelen uzmanlarda da dinlediğimizde de gördük. Belki orayı önceleyerek, hani sadece koordinasyonsuzluktan kaynaklanan... Çünkü ne yazık ki Türkiye'de kamu düzeni piramidal bir yapılanma içinde yani talimat alıyor ve talimat veriyor, böyle bir yaklaşım var. Yatay çalışma kültürümüz ne yazık ki çok yerleşik olmadı ama bu konular -işte, kadına yönelik şiddette böyle, engellilik konusunda böyle- farklı kurumların yatay çalışma kültürünü gerektiren konular. Bu anlamda, hani ben de çok hem güncelledim hem çok yeni şey öğrendim, yeni sorun kalemi... Bireysel olarak gördüklerimizi kurumsal anlamda burada gördük.

Ben de tekrar emeği geçen herkese teşekkür ediyorum. İnşallah hayırlısıyla tamamlayıp, raporumuzu da elimize alıp, kurum kurum gidip "Bunlar yapılacak." diyeceğimiz zaman da yakın.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - İnşallah Başkanım.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) - Her engel grubu ayrı şey yapılacak raporda değil mi? Yani, sonuç olarak değerlendirmede, işte, görme engelli...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - İşte mutlaka farklı başlıklarda değerlendireceğiz ama ona bir bakacağız.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Ama orada atlama olabilir bence yani sadece eğitim, sağlık gibi temalarla mı gitmeli rapor, bilmiyorum, uzmanlar daha iyi tabii...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - O metodolojiyi çalışacağız.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Onu ayrı bir çalışmak lazım.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Değerli akademisyenlerimiz de var aramızda, onu çalışacağız.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Arkadaşlar onun çerçevesini daha iyi bilirler.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) - Tabii, tabii.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Çünkü orada hepsini giremezsiniz, biri atlanır, çok ender olan bir grup olur, onu sokamazsınız falan, onun metodolojisi farklı olur.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) - Doğru Başkanım, düşünemedim.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Yani burada aslolan mevcudu rapora taşımak, fotoğrafı net bir şekilde ortaya koymak. Onun metodolojisini inşallah yine birlikte kararlaştıracamız.

İfade ettiğim gibi, bizim bu çalışmamız bu toplantı masasından ibaret değil, resmî toplantı süreçlerinden de ibaret değil; yine bir araya geleceğiz ama bugün bu resmî süreci başka bir boyuta taşıma adına bir başlangıç.

Ben izninizi isteyeceğim, Başkanımızla 15.45'te randevum var.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Ama biz de bir şeyler söyleyelim, öyle gidin.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Sağ olun ama dört dakikam kaldı, ben takip ederim, okurum şeyleri, sağ olun. Yetişebilirsem geleceğim zaten.

Teşekkür ediyoruz.

Buyurun.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Evet, teşekkür ediyoruz.

Başkanım söylemedi ama ben söyleyeyim: Konuşmalar sonrasında da son bir dinleme daha yapacağız, önceden bilgisini vereyim. Son bir STK'mız daha varmış yani görüşleri aldıktan sonra STK'lerimizle ilgili bir dinlememiz de olacak.

Şimdi Aylin Hanım'dan başlayalım.

Buyurun.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Sayın Bakanım, Değerli Komisyon üyeleri; hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle ben de teşekkür ederek başlamak istiyorum. Son derece uyumlu bir araştırma komisyonuydu. Bu benim 2'nci araştırma komisyonum, daha önce "Yenidoğan Çetesi" adıyla bilinen o vahim olayla ilgili komisyona katıldık. Tabii, konu itibarıyla çok daha gergin ve çok daha üzücü bir konu olduğu için daha farklıydı oradaki seyir. Buradaki uyumlu çalışma için hepinize ben de teşekkür ederek başlamak istiyorum.

Ayrıyeten, çok değerli uzmanlarımız var, ben de kendilerinden çok şey öğrendim bu süreçte. Kendileriyle tanışma ve konuşma imkânı buldum. Hepsine teker teker teşekkür ediyorum sundukları katkıları için.

Ben şöyle bir şey söylemek istiyorum: Öncelikle, bu bizim son toplantımız. Engelli bireyler, engelli vatandaşlarımız bizi günbegün takip ettiler. Hiç farklı bir araştırma komisyonu bilmiyorum ki bu kadar yakından takip edilmiş olsun. Mutlaka vardır başkaları da ama çok yakından takip ettiler. O yüzden bizden beklentileri var. Bu uyumlu çalışmanın rapora da yansıyor güzel sonuçlar doğurmasını temenni ediyorum, öyle konuşmaya başlamak istiyorum.

Birkaç konu var ki bu süreçte de karşı karşıya kaldığımız ve mutlaka çok kısa sürede çözüm gerektiren. Az önce Sayın Bakanım da bahsetti, mesela bu 27 yaş ve üstü eğitim konusuna gerçekten biz de komisyon olarak el atmalıyız ve gerçekten konu bir kaosa dönmeden el atılması gereken konulardan bir tanesi yani eğitim. Sonra, istihdam konusu; bugün ÖSYM kılavuzu yayınlandı, 1.573 kadro açıldı ve bu gerçekten büyük hayal kırıklığı yarattı. Hepimiz biliyoruz... Bu arada sayılarımız da daha hâlâ net değil. Bu Komisyonun bir önemli çıktısının da düzgün bir sayıya ulaşmak olması gerektiğini de burada tekrar kayda geçirmek isterim. Uluslararası klasifikasyonla, ICF klasifikasyonu ile doğru sayıya ulaşmak bizim temel hedeflerimizden biri ama bugünkü bildiğimiz oranla yüzde 6,9 ile 10 arasında bir sayıda engellilerimiz. Dolayısıyla çok yüksek bir rakam ve bu yüksek rakam için bu istihdam sayısı gerçekten çok yetersiz ve bu zaten çok büyük zorluklarla boğuşan engellilerimizi büyük bir çaresizliğe itti. Çok yüksek rakamlarla açıkta kalanlar var. Bugün sıcaklığına olduğu için buna özellikle yer vermek isterim ama 27 yaş üstü eğitim ve istihdam konusu, yeterli kadro açılması konusu çok çok önemli. Düzgün dağılımda... Mesela sağlıkçı meslektaşlarımız var, hiçbirine kadro açılmamış, engelli sağlıkçılar. Bunları da vurgulamak isterim.

Üçüncü konumuz, emeklilik konusu. Engellilerin gerçekten o özveriyle çalışma süreçlerinin, istihdamın doğru emeklilik hakkıyla sonlandırılması çok çok değerli. Biliyorsunuz, şu anda Anayasa Mahkemesinden sonucunu beklediğimiz 2008 öncesi sigortalıların bir emeklilik sorunu var. Vergi indirimi üzerinden daha önce olan, sonra "çalışma gücü kaybı üzerinden"e çevrilen süreç gerçekten sıkıntılı ve beklenti içinde olan, daha önceden sürelerini almış, ne zaman emekli olacağını öğrenmiş engellilerimiz için çok büyük bir mağduriyet yarattı. Bu konuyu da yakından takip ediyor olmamız lazım.

Ben herkese tekrar teşekkür ediyorum. Önümüzdeki dönemde şöyle bir talebim de var: Aslında bunun uzantısı önceki dönemlerde tekrar farklı bir komisyon olarak yapılmış ama yaşanan nüfus için de bir araştırma komisyonu kurulması engelliliğin uzantısı olarak... Ben yaşlılık ile engelliliğin aynı potada bulundurulmaması gerektiğini savunan biriyim ama sonuçta yaşlılıkla birlikte engelliliğin de arttığını gözütecek olursak önümüzdeki dönemde iktidarıyla muhalefetiyle bu komisyona da olur deyip gerçekten bunu da tekrar masaya yatırmamız gerektiğini düşünüyorum.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Genel olarak aslında bir nüfus konusuyla alakalı...

AYLİN YAMAN (Ankara) - Evet, nüfus konusuyla alakalı, doğru.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Yani yaşlanma, yeni doğum oranlarının artırılması vesaire. Bunları da kayda geçelim.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Ama işte yaşlandıkça ekonomi ona göre değişiyor, emeklilik koşulları, bakım süreçleri; onu da masaya yatırmamızın gerektiğini, önemli olduğunu vurgulayarak hepinize tekrar teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Biz teşekkür ediyoruz.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Daha farklı komisyonlarda buluşmak dileğiyle diyorum.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Fevzi Bey, size söz vereyim, buyurun.

FEVZİ ZİRHİOĞLU (Bursa) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, çok kıymetli Komisyon üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, bu komisyonumuz çok geniş kitleleri ilgilendiren ve umutlandıran bir çalışma oldu. Ben çok uzun şeyler söylemeyeceğim çünkü hemen hemen dinlenmesi gereken her kurum, kuruluş dinlendi, saha çalışmaları da yapıldı.

Ben iki hususun altını çizmek istiyorum: Bu dinlemelerden edindiğim intiba sonucu bir koordinasyon eksikliğini gözlemledik. Tabii, bu hususta çok çeşitli görüşler var; kimilerimiz bir bakanlık altında bu işin devam edilmesini... Ancak ben bunun çok sağlıklı olmadığını düşünüyorum şu sebepten: Bakanlıklar arası yetki çatışmasını arttırır diye düşünüyorum. Bunun yerine bu koordinasyon için Cumhurbaşkanlığı nezdinde bir başkanlık, koordinasyon merkezi -nasıl uygun olacaksa- tesis edilmesinin ve bakanlıklarımızın ve ilgili kurumların koordinasyonun bu şekilde daha sağlıklı olacağını düşünüyorum.

Bir diğer önemli husus, tabii, bu hizmetlerin sağlıklı yürütülebilmesi için elimizde istatistiki verinin maalesef sağlıklı olması dolayısıyla -tabii, sadece bu alanda da değil, farklı alanlarda da- belki bir defaya mahsus olarak bir fiziki nüfus sayımının yapılması çünkü buna sadece engelli vatandaşlarımızın tespiti için değil başka konularda da ihtiyaç var.

Ben şimdilik bunları ifade etmek istiyorum. Raporumda ayrıntılı bilgiler sunacağım. Komisyonunda gösterilen çalışmalarla ilgili bütün arkadaşlarımıza ben de teşekkür ediyorum. İnşallah engelli vatandaşlarımız için yeni bir ufuk açar, öyle olacağına inanıyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Teşekkür ediyoruz, sağ olun.

Sayın Cevheri'ye söz veriyorum.

Buyurun.

MEHMET ALİ CEVHERİ (Şanlıurfa) - Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Özellikle, Kasapoğlu Bakanımıza, şahsınıza, Komisyon üyelerine, Türkiye Büyük Millet Meclisinin bütün çalışanlarına, katılımcılara ben çok teşekkür ediyorum.

Ben daha önce down, serebral palsy ve otizm komisyonunda görev aldım, çölyak komisyonunda görev aldım, hâlâ çölyakçılarla ilişkilerimiz devam ediyor. Şimdi, bu komisyonların, malum, biliyoruz, bir yaptırım gücü yok ama şunu yapabiliriz Değerli Başkanım: Bizler yine Komisyon dışında da bir araya gelerek buradaki tespit ettiğimiz önemli hususların yasalaşması noktasında bir istişare toplantısı yapabiliriz çünkü bu çok önemli. Eğer sadece biz buradaki konuşmaları, kaydettiğimiz notları dosyalayıp bırakırsak bunun bir sonu gelmez dolayısıyla toplumun bize olan umudu, inancı da kaybolur. Yani bunu bu şekilde bırakmamak gerekiyor, bunu muhakkak yasalaştırmak gerekiyor.

Aylin Hanım'ın söylemiş olduğu hususa ben de katılıyorum. Yaşlanan bir toplumumuz var gittikçe, özellikle doğurganlık oranımız çok düşüyor. Bu nüfus üzerine Türkiye Büyük Millet Meclisine bizler de Komisyon olarak bunu teklif edebiliriz, muhakkak bir komisyonun kurulması gerekiyor.

Şimdi, burada, tabii, daha önceki komisyon tecrübelerimizden de ben şunu gördüm: Muhalefet çok ciddi manada olumlu katkılarda bulundu. Ben özellikle diğer bütün partilerdeki arkadaşlarımıza da çok teşekkür ediyorum. Çok uyumlu bir Komisyondu.

Tabii, öncelikle, şahsımız adına da gittiğimiz her yerde kendi nefsimize de dersler aldık biz. Beni etkileyen en önemli husus şuydu: Anne babaların "Bizden sonra çocuklarımız ne olacak?" hususu çok önemliydi. Evet, devletimiz bakidir, kimseyi sahipsiz bırakmayacaktır, sahipsizlerin sahibidir ancak bu endişe bütün anne babalarda, ebeveynler de vardı, her gün her an yaşayabiliyoruz. Dolayısıyla, ne yapmamız gerekiyor? Bu arkadaşlarımızın, bu kardeşlerimizin acılarına ortak olmak, sorunlarını bir nebze de olsa çözmeye çalışmak bu Komisyonun asli görevlerinden biri olmalıdır.

Ben bütün katılımcılara teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Teşekkür ediyoruz, sağ olun.

Semra Hanım, buyurun.

SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP (Bitlis) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Öncelikle Komisyon Başkanımız Sayın Kasapoğlu'na, sizlere, Komisyonunda büyük özveriyle çalışan bütün vekil arkadaşlara teşekkür ediyorum verdikleri bu emek için. Aynı zamanda yasama uzmanlarımızın, seyahatlerde bize eşlik eden arkadaşlarımızın, bu alanda çalışan diğer uzman arkadaşların da emeğine sağlık diyorum çünkü gerçekten çok büyük bir mesai harcadı.

Diğer arkadaşların da belirttiği gibi, uyumlu bir şekilde götürülen bir çalışma deneyimi oldu. Ben de ilk kez bir araştırma komisyonunda yer alıyorum, Fatma vekilim yalnız değil bu konuda. Açıkçası diğer yerlerde nasıl olduğuna dair bir fikrim yok ama bu Komisyonun kurulmasının, bu Komisyonun çalışmalarını sürdürmesinin ve sürdürme biçiminin hem ülkede engellilik alanında çalışan kurumlarda hem de engelli bireylerde çok ciddi bir merak, çok ciddi yakından takip edilen ve umut da doğuran bir yanı oldu. İstişare toplantılarında -bu anlamda fikir kime aitse ona da özel teşekkür edeyim- hem öznelere kendisinin hem kurumların temsilcilerinin bir bütün olarak orada yer alması ve meselenin, yaşanan sorunların bütün çıplaklığıyla, bütün açıklığıyla o zeminlerde tartışılıyor olması çok önemliydi ve çok iyi bir fikirdi, çok iyi bir buluşma oldu bu anlamda. Bence örnek teşkil edecek bir çalışma. Hatta birçok komisyonun ilgili farklı alanlarda, farklı sorun alanlarında bu tarz istişare toplantılarının dönüşlerinin, girdilerinin ne kadar önemli ve hayati olduğunu da görmüş olduk.

Evet, ciddi anlamda alanda koordinasyon yetersizlikleri var. Çok ufak dokunuşlarla, çok ufak müdahalelerle birçok sorunun aslında çözülebileceğini de fark ettik bu süreçte. Gelen kurumları dinlediğimiz zaman, ben kendi açımdan söyleyeyim, çok şey öğrendim yani benim için aynı zamanda öğrendiğim bir süreç de oldu bu alana dair.

Komisyonadaki çıktılar şu anlamda çok önemli: Her başlığın kendi içerisinde ayrı bir şeyi var, her başlık -nasıl söyleyeyim- sadece bir sorunu çözmek üzerinden değil, aynı zamanda bir zihniyet devriminin, dönüşümünün de oluşması açısından bir rehberlik edecek düzeyde. Bu anlamda, Komisyonun bence bu zeminde, iyi bir tartışma yürütme noktasında, sunulacak öneriler, yer yer müdahaleler açısından aynı zamanda bir sorumluluk alanı da almış olduğunu, bir sorumluluk üstlenmiş olduğunu da belirtmek gerekiyor.

Bu engellilik alanında en büyük sorunlardan bir tanesi engellilere bakış açısı. Bu bakış açısının dönüşmesi açısından da ben bu Komisyonadaki tartışmalardan çok iyi çıktılar çıktığı kanaatindeyim. Bu anlamda öneriler boyutunda bu süreci beslemeye dair bizlere düşecek olan her ne olursa olsun bu anlamda sorumluluk almaya hazır olduğumuzu ifade etmek istiyorum.

Emek vermiş bütün arkadaşlara tekrardan teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Çok teşekkür ediyoruz.

Ali Bey, buyurun.

ALİ KARAOBA (Uşak) - Ben de öncelikle başta Komisyon Başkanımız Sayın Kasapoğlu'na, 2 Bakanla çalışan bir Komisyon olarak tüm üyelere, özveriyle çalışan, emek veren bütün yasama uzmanlarına, burada gelip bizi dinleyen, anlatan herkese teşekkür ediyorum.

Şimdi, vallahi şöyle, aslında Sayın Kasapoğlu konuşmasında bir şey söyledi, bireyin değil, sistemin açıklarını gören bir komisyon oldu aslında bu. Üzerinde siyasetüstü uzlaşmaların en çok sağlandığı bir komisyon olarak gördüm ben bugüne kadar. Başka komisyonda da bulundum; ona baktığımızda ayrışmalar çok fazlaydı, biraz daha siyasi argümanları öne çıkarıp oy devşirmenin yolları olarak görülen komisyonlar hâline gelmişti ama burada bunu görmedim. Bu dezavantajlı grupları görünür hâle getirmek bile büyük bir avantaj.

Ben kendime göre üç beş şey söyleyeceğim. Birincisi, yeni açıklandı, Aylin Hanım'ın da söylediği bu E-KPSS. Yani biz burada engellileri birey yapalım, toplumun üzerinde yük olarak görmekten çıkaralım noktasında düşünüyorsak bu oranlar gerçekten doğru oranlar değil. Bakın, bugün ben Meclisteyken Genel Kurulda Uşaklı bir hemşehrim aradı, eşi 2 dönemdir 90'ın üzerinde puan oluyor ama hiç engelli hemşire kadrosu açılmadığı için evde kalacak ve "Bu, aile düzenimizi de bozuyor, sıkıntı yaratıyor." diyor. O açıdan, bu Komisyon bir öneri olarak bunu sunmalı.

İkincisi, emeklilik... Yani hak verelim ya da hakları olanı çalmayalım noktasıyla gidelim diyoruz ama 2008 öncesi emeklilerle ilgili iş gücü kaybı üzerindeki haksızlıkları gidermek için önerilerde bulunmamız gerekiyor. Aile gelirine göre bir ödemeyi hiç doğru bulmuyorum. Birey olsun diyoruz ama öbür taraftan "Senin annen, baban, kardeşin bir maaş alıyor, senin paranı kesiyorum." diye bakmayı çok doğru bulmuyorum. Aile geliri üzerinden bunun verilmesini doğru bulmuyorum, hatta, üstüne üstlük tüm kesimlere verdiğimiz gibi engelli maaşı alanlara da mutlaka bayram ikramiyesini eklememiz gerekiyor. Yani niye ayırıyoruz, bir maaş kesimi... Bayram ikramiyesini niye veriyoruz? Biraz daha rahat edebilsin diye. Bence bu grupları da bunun içine almamız gerekiyor.

Şimdi, otuz yıllık hekim olmama rağmen, işitme engellileri, sağırılar -bakın, aynı şey değil- bunu her konuştuğumda dile getiriyorlar. "Sağır" dediğinizde insanlar hemen size saldırıyorlar "Ne biçim cümle kullanıyorsun." diye. Oysa sağırılık doğuştan olan, hiç duymayan kişi, işitme engeli daha sonradan olan bir şey. Yani "Ben görme engelliyim aslında ama kör değilim. Neden? Gözlük takıyorum ve tedavi oluyorum." Hani, bunu böyle algılatmak lazım. Sağırılarda Türk işaret dilinin yaygınlaştırılmamasını ve sağırılarda neredeyse ilköğretim 5'inci sınıf düzeyinde kalmalarının sebebi bu sistem arkadaşlar. Son dönem çok fazla ilgilendim Türk işaret diliyle ilgili. Bunu mutlaka dijitalleştirip sisteme entegre etme zorunluluğumuz var. Yanıma almamışım ama bir örnek var: Siz gittiğinizde "Şikâyetin var mı?" diye sorduğunda yazsa bile işitme engelli bunu anlamıyor ya da işte "Anne oturdu, çocuğunu besledi." dediğinizde bunu anlamıyor "Oturdu anne, bebek besledi." gibi cümleler kullanılıyor yani masterlarla gidiyorlar. Bu Türk işaret dilini, lütfen, bununla ilgili sistematik hâle getirelim tüm kurumlarda, her yerde. Başka türlü anlama şansları yok. Oysa, o kadar başarılı kişiler var. Burada daha önce de söyledim, Doktor Murat doktora yapan tek işitme engelli diye. Yani o kadar görünmez hâlde kalmışlar ki arkadaşlar. Ben bunu sistemin suçu olarak görüyorum ve bizlerin de suçu olarak görüyorum. Bunları dile getirdiğimizde aldığımız tepkilerden onların ne kadar bu işe ihtiyaç duyduklarını görüyoruz. Burada çok başarılı gruplar gördük, altın madalya alan sporcular gördük, göğsümüzü kabartan, bayrağımızı göklere çektiyip İstiklal Marşı'mızı okutan gençlerimizi gördük, bunlarla gurur duyuyoruz ama spor bile yapamayan kesimleri, bunların önünü açan yapıları yapmadığımız sürece olmaz. Yani otistik grupları, görme engelliler, ortopedik engelliler, her biri başlı başına aslında bir uzmanlık alanı hâline geldi. Bu üç-dört aylık bir komisyon çalışmasında kendi adıma ben de bir uzmanlık yaptım diye düşünüyorum.

Öbür tarafta, sistemin açıklarını iyi görelim. Birkaç defa söyledim ama bu iş beni çok etkilediği için söylüyorum: Ben Valilikten, sosyal hizmetler uzmanından kendi şehrim Uşak'ın engelliler listesini bile alamıyorsam, inan bana çok tuhaf geliyor bu. Yani engelli komisyonu olmasını boş verin, şehri temsil eden, seçilmiş bir insan olarak bile bunu istediğimde sadece Komisyondan yazı gittiğinde bana veriyorlarsa arkadaşlar, sözün bittiği yerdir. Burada sorun, bu ülkeyi kimin yöneteceği değil nasıl yönettiğidir. Siyaset yapmak adına da bunu söylemiyorum. Yani eksikliklerimiz bu konuda çok.

Gezilerimiz içerisinde Eskişehir'i lütfen yapalım. Daha önce de söyledim, Sayın Büyükerşen'in engelli bir çocuğuna yıllar önce kurduğu bir sistemde, Eskişehir'de Anadolu Üniversitesinin engellilikle ilgili mücadelesini çok iyi biliyorum. Güzel örnekleri geziyorduk. Sayın Büyükerşen de bize vakit ayırır ve Meclis Başkanı ile Başkan görüştüğünde böyle bir şey çıkarsa Eskişehir'i de bu işin içine almayı doğru buluyorum.

Şimdi, TÜBİTAK'ın -bu arada danışmanım Sezer'in sayesinde- engellilerle ilgili 4008 Projesi vardı. Şimdi biz Sayın Kasapoğlu'na bir proje hazırladık, sunduk. Türkiye'de iletişim fakültelerinin -verilen bütçeyle- son sınıf öğrencilerine tez olarak verilmesi; kendi illerinde ya da başka illerde engelli gruplarının, STK'lerinin, derneklerinin, federasyonlarının -fark etmez- videolarını çekip kamu spotu hâline getirmek, bunu yaygınlaştırmak. Niye? Gidiyoruz, diyor ki: "Ben otistik derneğiyim ama sesimi duyuramıyorum." Siz bunu yaptığınızda... Belki Sayın Kasapoğlu zaten okuduktan sonra destekleyecektir, bu projenin de Komisyon adına devam etmesini çok doğru bulurum.

Ortez ve protez konusu çok sıkıntılı arkadaşlar. Gerçekten her yerde söylüyoruz, bir hekim olarak da söylüyorum: Yani siz bir tekerlekli sandalye için 3.500 TL ödüyorsanız ama piyasa fiyatı 60 bin liraysa burada oturup sorgulamamız lazım. Burada da çok çok güzel bir örnek görmüştük, üretilen bir engelli sandalyesi görmüştük, her boyutuyla ayarlanıyordu. Bunları teşvik etmemiz, millî, yerli malları teşvik ederek alım gücümüzü daha da arttırarak... Ve ortez, protezler, eğer bunları da alamıyorsak ödemelerimizi arttırmamız şart. Yani engelli araçları on yıla çıkarıyoruz. Kendimizi sorgulayalım, on yıllık araçla... Ve alabildiği araçlara baktığımızda, tekerlekli sandalyeli bir dostumuzun, kardeşimizin o araca o arabayı sığdıramadığını düşünürsek mevzuattaki eksiklikleri gidermemiz gerekiyor. Herkesi potansiyel, işte bunu suistimal edecek, çalacak, annesine babasına da bunu yapacak; talihsiz bir açıklama demiştik. İşte "verilen engelli maaşını amacının dışında kullanmak" gibi bir cümle kullanmak gibi bir haddimiz yok. Yani sonuçta biz doğruları bileceğiz, Amerika'yı yeniden keşfetmeyeceğiz. Sonuçta engelli CHP'li mi, AK PARTİ'li mi, DEM PARTİ'li mi, MHP'li mi diye

bakmıyoruz arkadaşlar. Bu toplumun birey olarak kalmasını sağlayacağımız... Bir yerlere sınırlandırmadan başarının ne kadar önemli olduğunu göreceğiz. İşte, burada uzmanlarımızdan biri Ayhan Bey burada, "co-pilot"luk yapıyor arkadaşlar. Dağda film çektiler ve inanılmaz bir video çektiler. Yani engeline baktığınızda "Ya kardeşim, sana maaş veriyim, kenara çekil." denecek bir insan olmadığını, onun yaptıklarını görünce "Bizler ne kadar acizmişiz." diye düşündüğümüzü görüyoruz. Bu Komisyona başlarken şöyle bir şey vardı: "Hepimiz bir gün engelli adayız." cümlesi vardı ya, lütfen şunu şu toplumdaki kaldıralım. "Hepimiz bir gün çok kötü olabiliriz." Böyle bir şey yok yani. Zülal'i gördük arkadaşlar, Doktor Burak'ı gördük, Barış'ı gördük, başarısını gördük. İşte, bu ülkenin göğsünü kabartan o kadar çok engelli insan gördük ki belki bizler bu kadar başarılı olamadık. O açıdan, işte "Herkes bir gün engelli adaydır." Yok ya, öyle bir şey yok, engelli olsa ne olacak? Yani şimdi benim gözlerim 6,5 derece, ne olmuş yani? Sorun bu değil. Lütfen böyle acınacak "Ya buna üç beş kuruş maaş verelim de sen git kenarda oyna." noktasına getirilecek sistemi değiştirmemiz gerekiyor. Bu Komisyonun da en güzel tarafı buydu. Ben herkesin üzerinde uzlaştığı o kadar çok konu gördüm ki çok mutlu oldum.

Aylin Hanım'ın dediği gibi, Başkanımız da dile getirdi, 27 yaş üstü konusu çok sıkıntılı. Ama çok güzel bir tespiti, Sayın Vekilim yaptı -Bakan Yardımcımız- Meclis çatısı altında bir komisyon olarak devam etmesi gerekir. İstişare güzeldir. Ben kendi adıma engelliler konusunda çalışmaya devam edeceğim. Yapabileceğimiz bir şey olursa ne zaman bir teklif gelirse birlikte istişare etmeye, çalışmaya hazırız. Şu gerçeği de ne olur görelim: Biz bir kanun teklifi getirdiğimizde geçme ihtimali neredeyse yok denecek kadar azsa, siz getirdiğinizde yüzde yüz geçecektir. Bu konuları istişare edelim, sizler getirin, bizler destek verelim, bizler de ses olalım ama önemli olan, engellileri bir basamak daha yukarı çıkaralım, bu toplumun asli unsuru olduğu gerçeğini şu topluma anlatalım diyorum.

Komisyonunda emeği geçen herkese gerçekten teşekkür ediyorum. Ben çok keyif aldım bu Komisyondan. Şimdi "Haftanın üç günü ne yapacağız?" diye biraz kaygı duydum. Bu kadar yoğun çalışan bir Komisyon... Genel Kurulda "Yine mi Engelli Komisyonu?" diyor arkadaşlar, "Ya siz engelli olacaksınız." diye espiye karışık kayıtlara giriyor ama yani bu... Yani "O kadar çok toplanıyorsunuz ki." diyorlar. Dedim ki: "Gelseniz görürsünüz. Türkiye'nin en büyük istatistiğini oluşturdu arkadaşlar bu Komisyon. Bence bir gurur kaynağı bu. Bu kadar iddialı söylüyorum: Bu kadar çok datanın sunulduğu başka bir komisyon olduğunu düşünmüyorum. Herkes geldi, kendi hastalığı, kendi engeliyle ilgili Türkiye'nin en iyi rakamlarını verdi buraya. En nadir görülen hastalıklar, DMD'ler, ALS'ler, düşünsenize hepsi geldi ve burada derdini anlattı. İlk defa bu kadar vekil onları ciddiye aldı, ilk defa bu kadar vekil bunları dinledi ve not aldı. Ha, bir şey değişir mi diye umutla bekliyorlar ama onu hep birlikte göreceğiz. Yani, bunun takipçisi olalım Sayın Bakanım, bu konuda da başarılı olacağınıza inanıyoruz.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - İnşallah, hep birlikte, Kasapoğlu Bakanımızla da.

ALİ KARAOBA (Uşak) - Biz takipçi olsak da bir yere kadar. Devam ettiği için 2 bakanın avantajını bu Komisyonun kullanması gerektiğini düşünüyorum.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Bir sürü Komisyonumuz var, bütün üyelerimizle birlikte.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Sadece bir cümle ilave edebilir miyim tutanaklara geçsin diye?

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Buyurun.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Bazen yorulurken bu kadar da geniş dinlemeye gerek yok diye sıkıldığımız oluyor, hani böyle espi yapıyoruz birbirimize ama bu tür geniş dinlediğimiz raporların, bu kadar geniş çerçeveye aldığımız raporların, tabii uygulaması önemli bir konu ama bir başucu kitabı olarak da... Bu kadar bilgiyi başka türlü toparlayamazdık.

ALİ KARAOBA (Uşak) - Kesinlikle katılıyorum.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Hiçbir kurum toparlayamazdı; ne Aile Bakanlığı tek başına, ne Sağlık Bakanlığı ne de başka bir kurum ya da herhangi bir STK ya da federasyon. Bu Komisyonun çalışmalarının en büyük amacı ve fırsatı da iyi bir başucu kitabının ortaya çıkması, tüm yönleriyle, tüm çerçevesiyle; dönüp dönüp bakacağımız, dönüp dönüp bir referans alacağımız bir doküman aslında ortaya çıkacak. Yani engellilik alanına da aslında bu Komisyonun en önemli katkılarından biri bu olacak. Tabii ki sonuç almak istiyoruz, çıktılarından birkaçını gerçekleştirelim, uygulayalım istiyoruz ama herhangi bir kurum, bir akademisyen, bir başkası, bir STK ya da bir kamu kurumu, ilgili genel müdürlük bir konuya bakmak istediğinde, güncellemek istediğinde o konuyu, veriyi, bu raporu referans olarak alacak. O anlamda da çok yorucu olduğunu kabul etmekle beraber çok faydalı, literatüre geçecek bir iş olduğunu düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

ALİ KARAOBA (Uşak) - Aynen katılıyorum.

Sayın Vekilim, onlarca yayın çıkarılabilecek datalarımız oluştu, buna inanıyorum.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Artı tüm siyasi partiler açısından da çok önemli, hepimizin, genel merkezlerimizin faydalanacağı bir belge.

ALİ KARAOBA (Uşak) - Kesinlikle katılıyorum ama burada da şu açığı görmüş olduk, Sayın Vekilim doğru bir tespit yaptı: Her bakanlık kendi açısından bir şey yapıyor ama -daha önce ilk toplantılarda da söylemiştim, ben Komisyona girmeden önce 17 bakanlığa soru önergesi vermiştim engellilerle ilgili- inanın, istatistikler çok kötü, rakamları doğru tutmuyoruz. Bunun yöntemi neyse, bu işin bilimi var yani aklı var, yapmak çok zor bir şey değil. Küçük kutucuklar koyarak bu işleri gerçekten çözebiliriz çünkü rakamları bilmezseniz -Sayın Hocam burada, akademisyen- anamnezi doğru almazsanız doğru bir yaklaşım yapamazsınız. Doğru hikâyeler alalım, doğru şeyler yapalım.

Emeğinize sağlık diyoruz. Teşekkür ederiz.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Çok teşekkür ediyoruz, sağ olun.

Asuman Hanım, buyurun.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Teşekkür ederim.

Başkanım, bence de öncelikle bir teşekkür etmemiz gerekiyor, bu kadar emek harcandı, başta Başkanımıza, kıymetli Bakanımıza, size, bütün vekillerimize ve burada emek harcayan, uzmanlarımız, çayımızı getiren arkadaşlarımız, daha sonra stenograflarımız, hepsine ben teşekkür etmek istiyorum, hepsinden Allah razı olsun, güzel bir şekilde geçirdik gerçekten.

Benim altını çizmek istediğim nokta, yani şahsen şöyle bir sarsıcı gerçeği gördüm ben bu Komisyonda: Bazı engel durumlarının erken aşamada teşhisinin hayatlarda çok büyük fark oluşturma potansiyelini dinledik birkaç misafirimiz tarafından. Bu hakikaten çok etkiledi çünkü bir şey yapılacakken erken yapılmazsa, ertelenirse ya da gerekli tedbirler alınmadığı için eğer insanların hayatlarında büyük değişimlere yol açacak şeyleri yapamazsak bunun çok büyük vebal olduğunu düşünüyorum, ben önceliğimiz bu olması gerektiğini düşünüyorum. Bu önceliğimiz arasında tabii, en başta ne var? Otizm var. Mesela, görmeyle ilgili, işitmeyle ilgili hatta en son dün dinlediğimiz konuşmayla ilgili eğer erken teşhis edilirse, erken saptanırsa çok büyük yol alınacağını öğrenmek...

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Mesela, yanık konusu da çok önemliymiş, biz Antalya'da onunla ilgili çok önemli çalışmalar olduğunu öğrendik üniversitemizde hani onu da kayıtlara geçsin diye burada ayrıca... İlk andaki müdahale çok önemliymiş.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Bu benim için çok sarsıcıydı ve acilen bu konuda kurumlarımızın, bakanlıklarımızın harekete geçmesi gerektiğini -Sağlık Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı- hatta okul öncesi eğitimin ne kadar önemli olduğunu, ne kadar kıymetli olduğunu, bunların sayılarının artırılması gerektiğini fark ettim ve ben bu konuda gerçekten çok acil harekete geçmemiz gerektiğini düşünüyorum. Hatta evliliklerde... Yalnızca engellilerle ilgili engelli durumu olan, engelli çocuğu olan ailelerle ilgili değil de tüm ailelerimize engellilikle ilgili, işte, engelliğin farkındalığıyla ilgili gereken yerlerde, gereken kurumlarda -askerlikte bile olabilir bilemiyorum, bir sürü imkân var- evlilik aşamasındaki gençlere, hatta bazı kurumlarda çalışanlara hizmet içi eğitimlerde bunların vurgulanması gerektiğini ve bu vurgulanmayla ortaya çıkan farkındalığın toplumu dönüştüreceğini düşünüyorum ben. Bununla ilgili bütün kurumların elini taşın altına koyması, farkındalıkla ilgili çalışmalar yapması gerektiğini düşünüyorum.

Diğer bir konu, öz güven yani gördüğüm nokta şu: Gelen çok kıymetli konuklarda, özellikle Lokman Ayva Vekilimizde -eski Vekilimiz Lokman Ayva- daha sonra işte Metin Şentürk kıymetli sanatçımızda şunu gördüm: Bazı konularda gerçekten büyük adımlar atmışsınız, çok önemli yollar katetmişiz, işte, fiziksel ihtiyaçlar, temel haklar ama öz güven, toplumda kendinin başaracağını hissetme ve toplumda hakikaten bir yeri olduğunu düşünme gibi birçok konuda aslında adım atmamız gerektiğini görüyoruz ve bu anlamda, aslında hem mutluyuz hem de hakikaten yapacak çok işimiz olduğunu görüyoruz.

Çok acil; kurumlar için de ben bir şeyi daha eklemek istiyorum bu gruplara; bilmiyorum ne kadar doğru, ben sağlıklı ilgili eğitim almış bir insan değilim ama obezite konusunun da bence ileride bir engellilik durumu gibi hatta engelliliğe yol açan şeylerin de olduğunu düşünüyorum. Bu konuda da farkındalığın oluşturulup, obezite nedeniyle engellilik durumu yaşama ihtimalimizi de göz önünde bulundurup aynı otizm gibi, işte aynı belli hastalıklar gibi yani modern hayatın getirdiği hastalıklar ve engelliliklerle ilgili çok acil harekete geçirilebilir mi?

AYLİN YAMAN (Ankara) - Verdik, bu araştırma komisyonu önerisi aslında iktidarın... Gerçekten haklısınız, orada gıda boyutu da var, onun için yapılacaklar var; çok önemli. "Okay" verirsiniz...

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Beslenmeyle ilgili...

Evet, çok önemli olduğunu düşünüyorum, bununla ilgili de acilen kurumun harekete geçmesi gerektiğini düşünüyorum.

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Öyle düşünmemek lazım diye düşünüyorum: Şimdi obezite hastalıklarını engelliler olarak değerlendirirsek bütün hastalıklar engelliliğe yol açıyor.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Yani ben onu kastetmedim aslında da...

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Yok, benim söylemek istediğim şu: Mesela, işte, larinks, larinksta işte seste problem oluyor, bazen burada trakeostomi oluyor, kalıcı trakeostomi oluyor ve -insanlar- onlar da bir engelli öyle baktığınız zaman.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Kusura bakmayın lafınızı böldüm.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Estağfurullah.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Ama şu anda obez ve obez öncesini de değerlendirirseniz yüzde 50'yi geçti, bir halk sağlığı krizine döndü.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Engellilik bağlamında değil ama obezite konusuyla alakalı...

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Ayrı bir konu olarak...

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Toplumsal olarak dikkate alınması gereken bir risk olarak komisyon kurulması...

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Aslında, asıl meselede yine dönüp dolaşıp aynı yere geliyoruz yani bu iş çok geç olmadan tedbirleri alıp, çocuklarımızı bir an önce, ailelerimizi bir an önce uyandırıp... Hakikaten hani şunu dememek, "Ya, keşke bu işi daha önce yapsaydık, keşke bu bilinci daha önce kazandırsaydık." dememek için ya da "Daha önce bu teşhisi koysaydık da bu çocuğun hayatı kurtulsaydı." dememek için harekete geçmemiz gerektiği düşünüyorum.

Çok az kaldı. Kamu dışındaki kurumların, evet, kamuyu eleştiriyoruz ama kamu dışındaki kurumların da bir an önce belli hizmetlerde zorunlu ve denetlenebilir hâle getirilmesi gerektiğini, geriye gidiş olduğunu düşünüyorum. Özellikle belediyelerde, özellikle STK'lerde, işte odalarda, ticaret odaları, sanayi odaları, bunlarda bir böyle hani "Ya devlet ne yaptı ki biz ne yapalım?" gibi böyle "Şu yapsın, bu yapsın." diye böyle bir etrafa şey bulmalarını gerçekten anlamlı bulmuyorum. Çok güzel örnekler dinledik, onlar bize gerçekten çok büyük umut verdi ama bu anlamda gerekirse devletin üzerlerindeki ağırlığını hissederek üzerlerine düşeni yapmaları gerektiğini düşünüyorum. Evet, maddi anlamda bazen kazançlar oluyor ama bunu topluma bir şekilde kazandırılmaları, projeler yapmaları... Özellikle ben Ankara için Bakanımız, Kıymet Bakanımız söyledi; inşallah gidip OSB'lerde bu tarz şeyleri... Ellerini taşın altına koymaları gerektiğini düşünüyorum, bununla ilgili girişimlerde bulunmamız gerekiyor.

Kamuda kurumlar arasındaki koordinasyondan bahsettik, bununla ilgili çok acil revize etmeleri gerekiyor kendilerini; teknoloji artık gelişti, işte, her tür revize işlemlerini yapıp kendilerini yenilemelerini gerektiğini düşünüyorum.

Bu kadar. Çok teşekkür ediyorum Sayın Bakanım, çok sağ olun.

Çok verimli, çok güzel Komisyon.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Teşekkür ediyoruz, çok sağ olun.

Erol Hocam, buyurun.

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Kıymetli Başkanım, çok uzatmayacağım, sadece teşekkür etmek için söz istedim; öncelikle Kasapoğlu Bakanım, sizlere, sözcümüze, kâtip üyemize, tüm komisyon üyelerine...

20 kişilik bir Komisyon aktif olarak görev aldı, 25 uzmanımız görev aldı ve 900 civarında STK'yi dinlemişiz; bunun dışında tüm bakanlık, işte bağlı kurum ve kuruluşları dinlemişiz; 30 toplantı yapmışız. Böyle baktığımız zaman...

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Bir, dört saatten hesaplarsak bayağı bir... Dört saatin altına düşmedik herhâlde diye düşünüyorum.

ALİ KARAOBA (Uşak) - Emekliliğimize yansiyacak herhâlde.

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Emekli olduk ama.

Bu benim 2'nci komisyonum, ben de yenidoğan bebek ölümü komisyonundaydım, beraberdik; bu 2'nci komisyonum, şu anda 3'üncü komisyonuma da başladım, suça sürüklenen çocuklarla ilgili; onda bir haftadır çalışmaya başladık.

Şunu çok net söyleyebilirim Sayın Bakanım: Gerçekten siyaset üstü bir komisyon oldu, herkes çok iyi niyetle bilgisini, donanımını, düşüncelerini burada aksetme imkânı buldu; gerçekten çok güzeldi, ben çok zevk aldım; başlangıçta çok yoğun bir süreçle de... İşte, demin Ali Bey de söyledi, haftanın üç günü, bazen dört günü toplantı yapıyorduk, artık bizimle dalga geçiyorlardı "Nereye, yine Engelli Komisyonuna mı?" diye ama gerçekten çok güzel günlerimiz de oldu. Ben, özellikle herkese çok teşekkür ediyorum.

Tabii, buradan çıkacak bir rapor var, bu raporun son derece kıymetli olduğunu düşünüyorum. Çok ciddi bir veri ve data var; bu dataların da bütün bakanlıklarla da paylaşılması gerektiğini düşünüyorum çünkü -hiçbir bakanlıkta herhâlde bu kadar- konu bütün bakanlıkları ilgilendiren bir konu ama herkesin kendine göre verileri var, bütün bakanlıklarla ilgili verilerin toplandığı veya değerlendirilmesi gerektiği bir rapor olacak diye düşünüyorum. Tabii, raporun sonucunda belki yasal düzenlemelere ihtiyaç duyulacak, belki yönetmelik ya da mevzuat değişikliklerine gereksinim duyulacaktır ama bunun sonrasını da takip etmek gerektiğini düşünüyorum.

Biraz önce, Ali Bey sağırılıkla ilgili ve işitme engelliliğiyle ilgili çok güzel bir konuşma yaptı. Ben çok mutluyum, niye çok mutluyum? Artık bence çok ilerleyen süreçte, birkaç yıla kadar hiçbir vatandaşımız sağır olmayacak çünkü artık ülkemizde Yenidoğan İşitme Taraması Programı var ve bu program dâhilinde işitmesi olmayan kişiler çok erken tespit edilip bunların koklear implantla ya da beyin sapı implantıyla topluma kazandırılması, tekrardan işitebilmesi ki bunların eğitimi de son derece... Artık bizim, bazı konularda, doğuştan engel teşkil eden bazı olaylarda bu tür çözümlere de gitmemiz gerektiğini düşünüyorum.

Benim için çok verimliydi, çok şey öğrendim ve tekrardan hepinize ayrı ayrı çok teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Evet, biz teşekkür ediyoruz.

Son olarak Burhanettin Bey'e söz vereceğim.

O sırada STK temsilcilerimizi de içeri alabiliriz; zaman kazanalım. Engelli Hakları ve Adalet Topluluğu Derneği...

Buyurun.

BURHANETTİN KOCAMAZ (Mersin) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Tabii, burada çok uzun süredir bir araya gelip bence Türkiye'nin en önemli konusu üzerinde akıl yoruyoruz. Bu konuda uzmanları dinledik; ilgi gösteren, bu engellilerle ilgili sorunların çözümüne burada sabırla katkı koymaya çalışan herkese teşekkür ediyorum başta sizler olmak üzere.

Tabii, burada problemler aslında belli yani yapılması gerekenler de belli. Biz Fevzi Bey'le bu konuyu değerlendirirken burada en büyük eksikliğin koordinasyonsuzluk ve eş güdüm olduğunu gördük, değerlendirdik. Bugüne kadar yapılanlar kurumlarda görev yapanların özel ilgileri ya da ailede olan bir engelliyle yaşadıkları sıkıntılar nedeniyle yapılmış gibi görüldü oysa yapılması gereken, toplumun tüm kesimlerini bu konuda bilinçlendirmek, konuya yönelik ilgiyi artırmak, engelli kardeşlerimizi mümkün olduğunca topluma kazandırmak, onlara güvenmek ve güven vermek, mümkün olduğunca da istihdam konusunda onlara destek sağlamak, üretime katkılarını artırmak yani onları da "Ben de bu toplumun bir parçasıyım." diyebilecek noktaya getirebilmek.

Toplumsal sekizde 1'i engelli yani yüzde 12,5 ediyor bu ortalama olarak. Ancak yüzde 12,5'u temsil eden bir kitle için bir bakanlık bile yok. Bana göre bir engelliler bakanlığı kurulsun ve biraz evvel Fevzi Bey "Cumhurbaşkanlığının orada bir bölüm açılsa." dedi. Bence o bölümden ziyade bir bakanlık olsa bu problemlerin hepsi orada çözülmeye çalışılsa çok daha doğru olur diye düşünüyorum.

"Toplumsal sekizde 1'i engelli." diyoruz ama bütçede engellilere ayrılan özel bir durum da yok yani. Dolayısıyla özellikle istihdam konusunda engellilere pay devlette yüzde 4, özel kurumlarda yüzde 3 olarak değerlendiriliyor. Bunun da mutlaka biraz artırılması lazım. "Yüzde 12,5'luk bir kesim" diyoruz ama verdiğimiz pay yüzde 3-4; bu da bunlara yetmiyor tabii.

Ayrıca, ihtiyaç duyulan, hayatlarını kolaylaştıracak araç gereçlerin devlet tarafından karşılanması gerekir diye düşünüyorum. Verilen destekler bu konuda -biraz evvel Ali Bey de söyledi- çok düşük oranda.

Ayrıca SMA ve DMD hastası çocuklarla ilgili ailelerin bugün yaşadıkları sıkıntılardan mutlaka kurtarılması gerekiyor. SMA ve DMD hastalarının tedavileri mutlaka devlet tarafından yapılmalı yani vatandaşların, işte oraya stant kurarak, gidip belli yerlerden, valilikten aldıkları izinlerle para toplamaya çalışarak bunu çözmeleri çok zor, hayatları zehir oluyor.

Bu toplantılarda başarı kazanmış engelli sporcuları gördük, gerçekten mutlu olduk, gurur duyduk. Akademisyenleri, sanatçıları, sivil toplum örgütü temsilcilerini gördük; gurur duyduk. Ampute Futbol Millî Takımı'mızın uluslararası müsabakalarda, turnuvalarda şampiyon olması bizleri gerçekten gururlandırdı, göğsümüzü kabarttı. Demek ki istenirse, desteklenirse, ilgilenilirse başarılar gelebilir.

Ben daha önce Belediye Başkanlığı yaptım, çoğu arkadaşımız biliyor, yirmi beş yıl hem Tarsus'ta hem Mersin Büyükşehirde Belediye Başkanlıklarımız döneminde engelli kardeşlerimizi topluma kazandırabilmek için çok çalışmalar yaptık. Araç gereç desteği verdik, kurslar açtık, eğitimler verdik, turistik ve hediyelik eşyalarla ilgili üretim atölyeleri açtık, malzemelerini de belediye olarak biz verdik. Ürettikleri ürünlerin pazarlanmasında da yardımcı olduk ama burada yaklaşık dört aydır yaptığımız çalışmalarda bu bizim yaptıklarımızın hâlâ çok eksik olduğunu gördüm. Mesela Mersin'de dünyada bir ilk olarak Engelsiz Kültür ve

Sanat Festivali'ni yaptık; uluslararası, dünya çapında bir festival yaptık iki yıl üst üste, sonra görevimiz bitti. Bu konularda hem Birleşmiş Milletlerden hem UNESCO'dan ödüller de aldık.

Mecliste kurulan ve tüm grubu bulunan partilerin temsil edildiği bu Komisyon marifetiyle gerçekten uyumlu bir şekilde çalışarak engellilerin yaşadığı sıkıntılarla ilgili yapılan yoğun çalışmalar bizlere aslında büyük resmi gösterdi. Şimdi, bu çalışmaları çok fazla daha detaya girmeden -elbette bir rapor hazırlanacak ama- raporlayıp sonuca ulaştırma zamanı diye düşünüyorum. Biz bu Komisyondan çıkacak ortak raporu ve bu raporun neticesindeki olumlu gelişmeleri alkışlayacağız, olumsuzlukları da objektif bir şekilde eleştireceğiz.

Ben bu konuda emeği geçen herkese, başta Sayın Bakanlarımız olmak üzere tüm milletvekili arkadaşlarıma, burada gelip bize sunum yapan arkadaşlarımıza, bu toplantıları düzenleyen, emek veren tüm arkadaşlarımıza ve stenograflar dâhil herkese teşekkür ediyorum; herkesin emeğine, yüreğine sağlık diyorum.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Teşekkür ediyoruz Başkanım.

Buyurun Sayın Selvi.

LATİF SELVİ (Konya) - Sayın Başkanım, değerli arkadaşlar; ben de iyi bir çalışma dönemini birlikte sürdürdüğümüzü düşünüyorum ve inşallah, bunun semeresi de alınacak diye değerlendiriyorum.

Bizim bu programlar çerçevesinde yine teknik ekiple hep birlikte beraber olduk, onlara çok teşekkür ediyoruz. Hem il ziyaretlerimizin hem de Komisyon toplantılarımızın dolu dolu geçtiğine biz de şahit olduk. Burada, birçok şeyi, daha önce değerlendirmediklerimiz birçok şeyi değerlendirme fırsatımız oldu, çok önemliydi.

Ben, özellikle sivil toplum ve kamu temsilcilerinin, gerek illerde yaptığımız toplantılarda gerekse buradaki yaptığımız Komisyon toplantılarında birlikte dinlememizin çok yararlı olduğunu değerlendiriyorum. Ben, sivil toplum kuruluşlarımızın da çok öz güvenli, söylemeyi istediği her şeyi söylediğine de şahit oldum, bunu ifade edeyim.

Burada yine gözlemlediğim, biz "engelliler" dediğimiz zaman öğrencilik yıllarımızda ve meslek hayatımızda görme engelliler, işitme engelliler, bir miktar zihinsel engelliler engelli kategorisinde değerlendirilir ve onların dışında da çalışmalar son derece sınırlı olurdu ama şimdi, bütün engelli kardeşlerimizle ilgili hem sivil alanda hem de kamuda önemli çalışmalar yapıldığını gördük. Burada bazı gördüğümüz problemler de var, onların da çözümünü bekliyoruz. İnşallah, bunlara biz vesile oluruz.

Ben, burada engelli arkadaşlarımızı yalnız başına "engelli" diyerek değerlendirmek yerine her birini -işte ziyaretlerimizde de hep gördük- ayrı ayrı değerlendirmemiz gerekiyor çünkü birinin engellilik durumu için üretilen çözüm bir başka engelli durumunun problemini çözmez; bu, önemli.

Yine eğitimle ilgili Özel Eğitim Genel Müdürlüğü kurulup özel eğitim öğretmenlerinin yetişmesiyle birlikte yavaş yavaş, hızla eğitim fakültelerinden yetişen arkadaşlarımız görev alıyor. Biz problemin çözüleceğini değerlendiriyorduk büyük oranda, benim değerlendirmem oydu ama şu anda gördüm ki eğitimde yeni açılımlara ihtiyaç var. Yani meslek okulları mesleğe erdirmekte sınırlı katkı veriyor, meslek lisesi olması gerekiyor bunların. Yine öğretmenler de kaynaştırma eğitimine de alındığı için, bütün öğretmenlerin, bu derslere girecek öğretmenlerin engellilikle ilgili belli eğitimleri almaları gerekiyor yani eğitimde yeni bir açılıma ihtiyaç olduğu görüldü.

Yine bir başka önemli gördüğüm husus, sağlıkla ilgili hem tedavisi hem de Sağlık Bakanlığının inisiyatif alması gereken konuları gördük ve bunları alması gerekiyor.

Yine, kurumlar arasında Kişisel Verilerin Korunması Kanunu çerçevesinde veya kurumların veri paylaşımıyla ilgili bir risk alanı değerlendirerek paylaşmamalarının bazen hizmetlerin aksamasına da sebep olduğunu gördük. Bunun için de veri paylaşımı, veriyi depolayabilen her kurumla belli çerçevede -o da kamu kurumu, o da kamu kurumu- paylaşması gerektiğini değerlendirdik.

İstihdamla ilgili eğer meslek okulları meslek lisesine dönüşür ve bu alanlarda da engelli eğitimini veren meslek öğretmenleri olursa istihdamın da artacağını değerlendiriyorum ve Çalışma Bakanlığı ile Millî Eğitim Bakanlığının şu anda bir çalışması olduğunu da biliyorum. İnşallah bu verimli bir şekilde çocuklarımızın işe erişimini de kolaylaştıracaktır diye değerlendiriyorum.

Bir de belediyelerimizle ilgili ki işin en önemli paydaşlarından birinin yerel yönetimler olduğunu gördük. Burada yerel yönetimlere de birtakım önerilerimiz mutlaka olacak. Güzel örnekler var, bunları paylaşacağız ama yapılması gereken ve çoğunlukla "Bunlarla ilgili ne yapıldı?" dediğimiz zaman, ikna edici olmayan cevapların da çözüme kavuşması için yerel yönetimlere de tavsiyemiz olacak.

Ben raporumuzun çıkmasından sonra da Sayın Başkanımızın ifade ettiği gibi, ilgili kurumlarla mutlaka görüşmek suretiyle mevzuat düzenlemesi gerekiyorsa mevzuat düzenlemesi, pratik uygulamalardaki sorunların giderilmesi ise bu hususta atılması gereken adımlar var, bu konuda da inşallah katkı verici oluruz.

Ben Sayın Başkanımıza, üyelerimize ve teknik ekibimize, herkese çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Biz de size teşekkür ediyoruz katkılarınız için, sağ olun. Mümkün olduğunca toplantılarımızın hemen hemen tamamına katıldınız, seyahatlerimize, programlarımıza katıldınız teşekkür ediyoruz.

Şimdi, tabii, bugün biz bu toplantıyı Komisyon üyelerimize hasretmiştik ama siz bugün Mecliste oldunuz, değerli sözcümüzle de görüştünüz. O yüzden çok kısa kayıtlara geçmesi açısından Engelli Hakları ve Adalet Topluluğu Derneği Başkanı Sinan Bey, özetlerseniz çünkü biz sizden sonra yine değerli üyelerimizle müzakereyi nihayetlendirmek üzere sürece devam edeceğiz.

Buyurun.

IV.- AÇIKLAMALAR

1.- Engelli Hakları ve Adalet Topluluğu Derneği Genel Başkanı Sinan Arı'nın, 15 Ocak 2025'te yürürlüğe giren kanunda yapılan değişiklik nedeniyle engellilerin yaşadığı mağduriyetlere ilişkin açıklaması

ENGELLİ HAKLARI VE ADALET TOPLULUĞU DERNEĞİ GENEL BAŞKANI SİNAN ARI - Sayın Başkanım, Değerli Komisyon üyesi milletvekillerimiz; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ekim 2008 öncesi vergi indirimi emekliliğiyle mağdur olan vatandaşlardan biriyim. Bu konu hakkında çok kısa bir bilgilendirme yapmak istiyorum. Mevcut eski kanun yani 5510 sayılı Kanun'a devrolmadan önce bu kanun 31 Ekim 2028'de zaten sonlanacaktı. Bu konuyla ilgili biz daha önce de geldik, iletmeye çalıştık. Mağduriyetimiz şu: Devletimizin bize vergi indirimi ve emeklilik hakkı vardı ve bununla ilgili SSK'den aldığımız vergi indirim belgesi ve engelli raporumuzla birlikte belli bir tarihte emekli olacaktık. Ancak 15 Ocak 2025 tarihi itibarıyla çıkan kanunla birlikte bizler şu anda maalesef iş gücü kaybına devrolduk ve maalesef, EK-1'de birçok engelli vatandaşlarımızın hastalıkları bulunmuyor. Gördüğümüz konudan geri kaldık ve bu konuda bir mağduriyet yaşıyoruz. Şu anda sağlıklı bir vatandaş gibi 60 yaşında emekliliğimiz görünüyor. En somut örnek olarak Gürhan Bey'e ben söz vermek istiyorum.

Saygıyla selamlıyorum.

2.- Engelli Hakları ve Adalet Topluluğu Derneği Denetim Kurulu Başkanı Gürhan Dönmez'in, 15 Ocak 2025'te yürürlüğe giren kanun nedeniyle emeklilik hakkını kaybedişine ilişkin açıklaması

ENGELLİ HAKLARI VE ADALET TOPLULUĞU DERNEĞİ DENETİM KURULU BAŞKANI GÜRHAN DÖNMEZ - Merhaba Sayın Başkanım ve değerli vekillerimiz; öncelikle teşekkür ederiz bizi burada kabul ettiğiniz için, dinlediğiniz için. İnanın, biz burada sesimizi duyurmak için çok uğraştık.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Aslında biz bu konuyu Sinan Bey'le konuştuk yaklaşık iki ay önce Komisyon kurulur kurulmaz; ilk kez değil.

ENGELLİ HAKLARI VE ADALET TOPLULUĞU DERNEĞİ GENEL BAŞKANI SİNAN ARI - Evet.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Daha sonra diğer üyelerle de görüştü.

ENGELLİ HAKLARI VE ADALET TOPLULUĞU DERNEĞİ DENETİM KURULU BAŞKANI GÜRHAN DÖNMEZ - Bizi burada kabul ettiğiniz için teşekkür ederiz.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Burası zaten hepsi Meclis yani mekân zaten milletin Meclisi; o yüzden kapımız her zaman açık.

ENGELLİ HAKLARI VE ADALET TOPLULUĞU DERNEĞİ DENETİM KURULU BAŞKANI GÜRHAN DÖNMEZ - Teşekkür ederiz, çok sağ olun.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Konu, bildiğimiz bir konu ama siz buyurun, tekrar ifade edin.

ENGELLİ HAKLARI VE ADALET TOPLULUĞU DERNEĞİ DENETİM KURULU BAŞKANI GÜRHAN DÖNMEZ - Ben yirmi bir yıllık engel bir vatandaşım. Elimde engelli raporum var, vergi dairesinden aldığım vergi indirim belgem var, ayrıca SGK'den de aldığım "1 Şubat 2025'te emekli olabilir." yazım var yani engelli indirimine bağlı emekli olabilir bir yazım var. Ben geçen sene bu zamanlar emeklilik hayali kuruyordum. Gelecek planlarımı bunun üzerine yaptım, ev hayalim vardı, ev almak için uğraşıyorum; ailemle beraber çabalıyorum ve dört-beş yıldan beri aslında bu hayalle şey yapıyorum ama 15 Ocakta gelen yasayla benim bu hakkım tamamen elimden alındı, on beş günle hakkımı kaybettim. Örneklerim elimde, bunları isterseniz bütün vekil arkadaşlarımıza da bırakabilirim.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALAR (Devam)

2.- Komisyon Başkanı Mehmet Muharrem Kasapoğlu'nun, Engelli Hakları ve Adalet Topluluğu Derneği temsilcilerinin yaptıkları açıklamalarında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Gürhan Bey, teşekkür ediyorum hem size hem Sinan Bey'e hem Damla Hanımefendi'ye.

Konu bize hem sizin tarafınızdan hem de diğer vatandaşlarımız tarafından ulaştırıldı ve Komisyon çalışmalarımızda ana gündemimizde olan konulardan biri. Bunun ilgililere hem iletmeye hem takibi noktasında bundan sonra da çalışacağız.

Sizlere teşekkür ediyoruz. İnşallah irtibatla olacağız.

Meclis milletin Meclisi, kapımız her zaman açık hem size...

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Biz de bugün görüştük, sağ olsunlar ziyaretimize geldiler.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Evet, ben daha önce de görüştüm ama onlar Komisyona da misafir olmak istediler. Biz de "Tabii ki." dedik.

ENGELLİ HAKLARI VE ADALET TOPLULUĞU DERNEĞİ DENETİM KURULU BAŞKANI GÜRHAN DÖNMEZ - Çok teşekkürler.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Tüm arkadaşlarımıza da sizler vesilesiyle selamlarımızı gönderiyoruz.

Teşekkür ediyoruz.

ENGELLİ HAKLARI VE ADALET TOPLULUĞU DERNEĞİ DENETİM KURULU BAŞKANI GÜRHAN DÖNMEZ - Çok teşekkür ediyoruz, çok sağ olun.

ENGELLİ HAKLARI VE ADALET TOPLULUĞU DERNEĞİ GENEL SEKRETERİ DAMLA SEZER - Bizi ağırladığınız için çok sağ olun.

III.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI (Devam)

A) Görüşmeler (Devam)

1.- Komisyon üyelerinin Komisyonun çalışmalarına ilişkin genel değerlendirmeleri hakkında görüşme (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Evet, milletvekillerimizden herkes söz almış, ben kapatacağım toplantımızı ama öncesinde Jülide Bakanımıza... Kendisi Başkan Vekili olarak bu süreçte hakikaten özveriyle çalıştı, bir kez daha teşekkür ediyorum.

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) - Ben teşekkür ediyorum Bakanım.

Komisyonumuzda birlikte çalışmak benim için de çok önemliydi. Birçok Komisyon söylediği gibi, hem bilgilerinizi güncelledik hem de yeni konularla alakalı farklı bir vizyon, ufuk kazanmış olduk. Öncelikle size teşekkür ediyorum. Titiz çalıştığınızı her zaman biliyorduk ama bu dönemde çok titiz bir çalışma yürüttünüze bir kez daha şahitlik etmiş olduk. Hem size hem Komisyondaki uzman arkadaşlarımıza, bir de sizin çok yakın çalışma arkadaşlarınız var: Canan Hanım, Emre Bey, tüm arkadaşlarımıza da, çok emek verdiler Komisyondaki resmî görevli arkadaşlarımız kadar hem illerimizdeki gayretlerine şahitlik ettik, bizlere de kolaylaştırıcı oldular, herkese çok teşekkür ediyorum. Yine, burada servis yapan arkadaşlarımızdan, sesteki arkadaşlarımıza, işaret diliyle alakalı çeviri yapan arkadaşlarımızdan stenograf arkadaşlarımıza, tüm servislerimizi yapan tüm arkadaşlarımıza da teşekkür ediyorum.

30 toplantının ben Meclis tarihine geçtiğini düşünüyorum. 2016 yılında yine çocuklarla ilgili bir komisyonda görev almıştım, bu Komisyondan önce de Yapay Zekâ Komisyonundaydık. Tabii, o çok farklı bir konuydu, bu alandan daha farklı bir alan. Konuştuk yani toplamda herhâlde 14-15 kadar toplantı yapmıştık. Saha ziyaretlerimizle birlikte 30 toplantı bu Meclis çalışmalarına yeni bir yöntem getirecek diye düşünüyorum. Bizim yapmış olduğumuz bu hafta yeni bir toplantı...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Yeni bir çıta...

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) - Yeni bir çıta; ulaşılmasının da güç olduğunu düşünüyorum. Tüm arkadaşlarımıza, Komisyon üyelerimize de teşekkür ediyoruz.

Herkes çok büyük bir hassasiyetle çalıştı. Gerçekten siyasetüstü bir bakışla, sonuç odaklı hepimiz burada ortak aklı çalıştırma konusunda sizin gayretleriniz, gelen misafirlerimiz, dinlediğimiz STK'lerimiz, kamu kurumlarımız gerçekten çok verimli; sorun dinlerken bile çözüm odaklı olarak hepimizin birbirine saygıyla baktığı, birlikte çalışma kültürü açısından da önemli bir örnek olacağına inandığım çok verimli, keyifli akan bir çalışma süreci içerisinde olduk. İnşallah sonuçlarının da hayırlı olmasını diliyorum. Yine sizin titizliğiniz, aslında 7 bölge toplantısıyla baktığımız zaman tüm bölgelerimizde toplantı yapmış durumdayız. Yine İstanbul'da ayrıca bir toplantı yaptık. İnşallah, bundan sonraki çalışmalarda da yine ben bütün Komisyon üyelerimizin gönüllü olarak gelmeye devam edeceğine inanıyorum. Bizler de başta Ankara olmak üzere tüm illerdeki çalışmaları inşallah katılacağız.

Arkadaşlarımız siz yokken bu raporun ne kadar kıymetli olduğunu yani sonuç anlamında, evet, mevzuata yansımaları, uygulamaya yansımaları, kamu kurum ve kuruluşlarının ciddiye alması önemli ama gerçekten bir başucu kitabı olarak tanımlandı. Ben bunun yanında da bu Komisyon süresince de gelen kamu kurumlarını dinlediğimizde, illere gittiğimizde, STK'leri dinlediğimizde yaptığımız toplantıların merkezden yerele kadar her alanda tüm hücrelerde bir hareketlilik ve sinerji oluşturduğunu düşünüyorum.

Tekrardan tüm kamu kurum kuruluşlarımız, yerel yönetimler, gelen STK'ler, herkes kendisini bir "check" etme, yaptıklarına bakma, tekrardan böyle bir aynaya bakma fırsatı buldu diye düşünüyorum. Bu anlamda zaten şu süreçte, çalıştığımız süreç içerisinde bile çok ciddi bir hareketlilik oluştu. Hatta biz burada kamu kurum ve kuruluşlarımızın bu Komisyon toplantısına gelirken çok kısa süre öncesinde bazı düzenlemeler yaparak da toplantımızda sunmak için geldiğine de şahitlik ettik. İnşallah bu sinerjinin ben yine sizin Başkanlığınızda, sizin bu titiz çalışmanız ve gayretinizle yapılacak tüm düzenlemelerin bakanlıklar nezdinde, Hükümetimiz nezdinde de inşallah güzel sonuçlara vesile olacağına inanıyorum. Raporun içeriğiyle ilgili arkadaşlarım söyledi, konuştular, inşallah iyi bir rapor çıkacağına da yürekten inanıyoruz.

Ben bugün tutanaklara geçmesi açısından... Tüm Komisyon üyelerimize hem mail yoluyla yazdığımız paylaşımların altına hem de bizzat elden çokça bazı raporlar gönderildi, onların hepsinin çıktısını aldım, bugün Komisyondaki tüm uzman arkadaşlarımıza da -gönderenler de okuyorlar, çok yakın takip ediliyor Komisyon tutanaklarımız- iletmış olacağım, onların da dikkate alınacağına inanıyorum.

Tekrardan herkese çok teşekkür ediyoruz. Tabii, bu Komisyon çalışmalarında gördük ki çok dinleme yaptık, inanılmaz bir taleple karşı karşıyayız. Burada görüşüyoruz, sonra özelde her bir Komisyon üyemiz ayrı ayrı da görüşmelerine devam ediyor. Bu şunu gösteriyor aslında: Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında bu konuyla alakalı bir daimî komisyonun da kurulmasının inşallah faydalı olacağına inanıyoruz, bu yaptığımız çalışmaların ben inşallah buna da vesile olmasını temenni ediyorum.

Tekrardan başta size, Başkanlık Divanında tüm Komisyon üyesi arkadaşlarımıza ve görev alan, emek veren, katkı sunan herkese yürekten teşekkür ediyorum. İnşallah çalışmalarımızın hayırlı sonuçlara vesile olmasını diliyorum. Sağ olun.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Bakanım, teşekkür ediyorum.

Siz Başkan Vekili olarak çok gayretle çalıştınız her zamanki gibi, minnettarız. Yine, Başkanlık Divanı üyemiz Fatma Hanım hakikaten özveriyle ve samimiyetle gayret gösterdi, Erzurum'da özel ağırladı tabii ki ama bu süreçler devam edecek, ben kendisine de minnettarım. Yine Kâtip Üyemiz Fevzi Bey, Bursa Milletvekilimiz, kendisine teşekkür ediyoruz ve diğer üyelerimize, bugün bizlerle birlikte olan Ayşe başkanımıza, Asuman Hanıma, Latif Bey'e, Aylin Hocama, Burhanettin başkanımıza ve diğer üyelerimize gönülden teşekkür ediyoruz. Tabii ki bu sürece inşallah devam edeceğiz.

Az önce Meclis Başkanımızla bu süreçleri konuştuk. Kendisiyle inşallah heyet olarak önümüzdeki günlerde de bir araya geleceğiz hem Komisyonumuzun genel çalışmasını arz edeceğimiz hem taleplerimizi hem de bu anlamda geline sonucunu. Heyet olarak inşallah bizi kabul edecek ve ben kendisinden Komisyonumuzun planladığı takvimi tamamlaması adına destek talep ettim, kendileri de sağ olsun "Tabii ki." dediler. Başkanımızın desteğiyle planladığımız illeri de önümüzdeki bir aylık süreçte inşallah tamamlayacağız; o da bizim için çok önemli. Bununla birlikte, yine "engelsiz meclis ve portal" çalışmamızı da inşallah kendileri destekleyecekler. Ben bu vesileyle Değerli Meclis Başkanımız Numan Kurtulmuş Bey'e de teşekkür ediyorum.

Tabii, hem uzman arkadaşlarımıza -Bakanım ifade etti- hem benim ofisimdeki yakın çalışma arkadaşlarıma hem Bakanlık sürecimizden beri birlikte çalıştığımız değerli arkadaşlarıma hem farklı kurumlardan bu sürece dahil olan, gece gündüz demeden çalışan, hakikaten zaman zaman belki gönüllerini alma durumunda kaldığımız, belki üzdüğümüz -ama onları sevdiğimizden şüpheleri yok- her bir arkadaşımıza teşekkür ediyorum. Meclis uzmanı arkadaşlarımız, yine Mesut Bey ve Beyhan Hanım, onlar da bu süreci bizimle birlikte bugüne getirdiler, inşallah taçlandıracağız hep beraber. Birbirinden kıymetli çalışmaları için hem Meclisteki uzman arkadaşlarımıza hem diğer bakanlıklardan gelen hem de ofisimizde olan tüm arkadaşlarımıza da ben bu vesileyle teşekkür ediyorum.

Herkes çok özveriyle çalıştı. Rabb'im bu çabaları boşa çıkarmasın inşallah, vatandaşımıza hizmet olarak, standartların yükselmesi olarak geri dönsün.

İnşallah ilk fırsatta tekrar buluşacağız hem il planlamalarımızda hem de toplantılarımızda bir araya gelmek üzere toplantıyı kapatıyorum. Her birinize teşekkür ediyorum. Sağ olun, var olun.

Kapanma Saati: 16.44